

H. 12

~~10~~
~~11~~
~~12~~

BIBLIOTECA CIVICA
Incunabuli QUERINIANA
C
VII
9
BRESCIA

Incipit plogus in libellum de vene-
nis: excellentiss mi medici mgri Pe-
tri de Abbano. Anno dñi. i. 4. 8. 7.

Euerendissimo in christo p̄ri ⁊ dño. demio
N. diuisa puidetia summo p̄ntifici Petrus
de abbano minus medicorū cūz deuotione
p̄is scriptū tam v̄se petitiō q̄z p̄ debiti solu-
tione asserre iuxta posse obedire p̄pono vt
ancitati vestre: iū ad p̄fectū corpis: iūz ad
scibilia coaugenda: tractatū v̄lē nō min⁹ q̄z
breuē de venēis inscribā. P̄rio sigdē diuisiōz faciā de venenū
sunt enī nobis magis nota que cūq; p̄ partes diuidūt quoddaz
totū. Secūdo v̄nūquoq; diuisiōnis mēbroz resoluam hinc ad
terminū. singularē: sic enī cuiusq; rei scia p̄plet a generalissimis
ad specialissima descēdendo. 3.º describā mo^m s̄m quē venē^m
moxificat ⁊ nocumētū inducit hūano medicine corpori proxi-
matūz inde naturam noticiā curationis in arte medicine venat.
¶ Quarto sermonē faciā de p̄custodia ⁊ cautela ne aut veniens
p̄pinent: aut si p̄pinata nō noceat: p̄custoditā ei ars ē curatiāz
excusans. ¶ Quinto signa ponā ⁊ curas ad quodcūq; venē^m al-
sumptū ⁊ ad ei⁹ nocumēta introducta. ¶ Sexto ⁊ vltio v̄ntes
bezoarticas: id ē a mōte liberātes occulta virtute pon⁹ ⁊ diuisa
q̄z p̄lectiōe vel natura ad quodq; venenū describā: ⁊ cū b.º sol-
nā duas questiōes difficiles valde: quez p̄^o erit de tiriaca mag-
na. Atz tiriaca sit alicui veneno bezoar vel medicia. ⁊ secūda
erit. Atz venenūz aliqd: possit ad certū t̄pus talif exhiberi q̄
ex eo quis ad illud t̄pus moriat ⁊ non ante.

C. primum. De diuisione venenorum.

Venenum quia oppositum est cibo nostri corporis: ideo
sicut cibus ipse efficit pars nostri corporis et se totum assimilatur
partem nutritive vice tenens partes dissoluit: ita venenum nostrum
corpus seu partem cui approximavit ad sui ipsius venenositatem naturam
totam trahit et convertit: et denique assimilatur sibi ipsum adeo ut sic anima
et terra nascentia quorum natura cibos convertit in species nutritivorum a
nobis comesta in nunc alimentum convertuntur et spiritum. Ita quecumque
corpora veneno sunt iuncta si comedantur a nobis transcurrentia faciunt
nostra corpora in venenum: quoniam omne agens est presentiter patiente, sic enim
nostra substantia per modum passivum transit ad presentiam veneni quod se habet per
modum activum in veneno sicut palea subiecta igni transit in ignem
est enim ignis totus activus ad paleam: quare sapientes medicorum
venenum dixerunt esse de genere rerum inefficientium et destructionum com-
plexione et oppositione: et in eodem inducentium solutionem immutatis
ita ut egritudines que ex venenis accidunt sint de generibus omnium
bus et non propriis. Dividit autem venenum tribus modis. Nam uno
modo considerat per se sit divisio generis in species: et secundum hoc dixerunt
Avicenna et Averroes quod venenorum aliud est de mineralibus: aliud est de ve-
getabilibus: aliud est de animalibus. De mineralibus quod est: sunt quecum-
que sub terra generata venenosa sunt habent naturam ut argentum: vitium et
gypsum et es et quidam lapides ut magnesia et lapis armenus non lo-
tus et plumbum vitium et arsenicum et realgar et cerusa plumbi: et sic de
multis alijs de quibus infra in speciali dicetur. De vegetabilibus
vero sunt quecumque plantarum rarissime sunt nature et bal-
vi apte nati non sunt ad nutritivum species converti: sed potius sunt prompta
convertere: ut eleborus et turbitus nigri: napellus et gummi napelli et
fungi quidam: et tubera et vidua facies et mezereon et oleander
apii risus et multa alia de quibus in speciali infra dicetur. De
animalibus autem: venenosa sunt omnia quorum natura longius
sime distat ab humana complexione aut opposita et inimica est.

op. ap. p. d.
Havus p. d.

Z
speciei: qualia sunt serpentes et dracones et thiri et vipere et lep-
marinus: et carnes assate et statim in focato: et pisces frigidi: et mo-
ticine carnes et putride: et que a fulgure sunt percussa et mortua
et quecumque sunt passa rabiem: et multa que infra in speciali di-
centur. Secundo modo consideratur venenum relatum ad nos
et secundum hoc dixerunt: venenum aliud est assumptum intra corpus et ali-
ud extra: quod vero est assumptum intus: est de genere potionum pernici-
osarum datum sub specie cibi vel potus vel medicie: et hoc est quod
plurimum fit: a quo reges et plures et odiosi cavere debent. Quod
vero est extra: dicitur repulsum mortuus: sicut cum visu: aut auditu:
aut gustu aut tactu: aut odoratu sentitur venenum. Visu quidem
sicut venenat basiliscus. Auditum sicut venenat serpens quidam
in nubia qui est corpulence duarum palmarum: accutum habet
caput: et viridis existens coloris: qui regulus vocatur. Sibilando
namque aves et animalia eum audientia interimunt. Gustu quo-
que: sicut aspis surda que sputo suo quos tangit interficit. Et
turbis quos mordet et vipera perimit. Tactu vero sicut ser-
pens quem miles de quo Avicenna dicit: interfecit cum lancea
et ex contactu lancee manus militis totumque corpus f. dicit mor-
tificata. Et sicut piscis quidam: qui stupefactor vocatur: de quo
Gallienus dicit: qui cum intrat rete: piscatoris manus et brachia
stupescunt: tantum quod insensibiles efficiuntur. Odoratu vero
sicut reperiantur quidam fungi perniciosi: de quibus dicit Ra-
sis: quod cum evelluntur a loco siue terra et odorati fuerint: interfici-
unt ipsum odorantem. Tertio modo consideratur venenum
quantum ad specificam differentiam qua differt una species ab
alia specie: Et secundum hoc dixerunt omnes medici: et philo-
sophi naturales: Quod venenorum: aliud est quod facit operatio-
nem suam a qualitate sua siue a complexione: et aliud quod fa-
cit hoc idem per virtutem suam a tota specie quod medici

formam specificam vocant: quod nihil aliud est nisi meritum quod
vniuersum quodque oppositum ex quatuor elementis scilicet maiore et minore
proportio: ipsorum elementorum in opposito sortit et meret hinc ab in-
fluentibus stellis fixis que species inferiorum oppositorum respiciunt: et
putantur in parte ipsorum apte fluunt: in terra illud: virtutes stellarum rebus in
feris mediis in lineis pyramidalibus et rectis que in luce ipsarum
stellarum firmant: quod lumen per lineas diuersas vectur: de stellis de-
portat virtutes specificas quas dereliquit in oppositis scilicet quod opponere
talia meruerunt. Et hoc est quod recte Avicenna dixit in canone: quod
talis forma specifica aduenit rebus post primam complexionem elemen-
torum in opposito: et quia ignoramus semper et ignorabimus in eternum qua-
ntitates et pondera elementorum in oppositis: ideo tales formas spe-
cificas aduenientes in merito talis et talis oppositionis in compo-
sitis: necesse est ignorare neque de ipsis plene scire possumus nisi quod
tunc prebet homini experientia: et propterea in talibus plus seruantur ex-
perientia que rationales medici sicut bene in prebeo meth. aristoteli dicit. Ne-
men ergo quod a qualitate sola facit operationem variat scilicet hinc diuer-
sitate qualitatium: nam aliud calidum aliud frigidum aliud siccum aliud
humidum. Calidum quidem duobus modis interficit: quia aut calefa-
ciendo corrodit interius assumptum usque ad cor: et extra apposi-
tum usque ad medullam ossis: et sic interficit solue: et unum quale est
lepus marinus: aut calefaciens inflammat et intus et extra usque ad
cor: et sic interficit subitanea cordis supflue inflammat: et hoc est sicut
enforbium et ellebomus. Frigidum vero venenum sicut interficit duobus
modis. scilicet aut malefaciendo propter maritiam eius frigiditatem usque dum
cor reddat immobile: et hoc est tale quale est opium: aut opilando vias
abellit: et claudendo ita quod quasi abellare non possit et usque ad cor
aufferat abellitus: et hoc est tale quale est plumbum visum. Sic vero ve-
nenum interficit duobus modis. scilicet aut consumendo humidum sanguineum
cordis et quasi crustam conuertendo: et hoc tale est quale est:

3
calidum non extincta et colchatar: aut sepeando ptem a parte do-
ne omnia membra usque ad cor et minas pres non liquefiat: sed
soluent: et hoc facit tale quale est realgar. ¶ Humidum vero vene-
num dicunt quidam non inueniri: quoniam non ascendit humiditas ad 4^m
gradum: et quartus gradus venenosam reddit qualitatem quoni-
am corruptum est et mortale. Sed Gallienus narrat de quodam que
in somno spiritus quidam momordit: et excitatus non valens surgere tra-
ctus per manum remansit caro corrupta et putrefacta super terram et ossa
denudata apparuerunt: vnde ex putrefactione occulta et facili carnis
solutione probat Gallienus esse humidum: et ex hoc genere scilicet aliquos
argentum vivum vnde esse venenum quod solum humidum in 4^m gradu esse fatentur
Sed venenum quod a tota specie soluetur virtute siue a tota suba siue a for-
ma specifica est interficit: non quia calidum neque frigidum neque siccum
neque humidum: sed quia tale id est equa oppositam hinc virtute ad vitam
hominis et sanitatem: et istud venenum in quacumque paruitate sumptum
ita etiam ut sensus sargeat interficit multiplicando seipsum quoni-
am quacumque humiditate nostri corporis inuenit ipsam statim in ve-
nenum conuertit: et hoc virtute siue speciei et tale est quale est napellus

C. z. De vnoquoque veneno in speciali.

Vena minere specialia et plantarum et animalium non nisi
nota et famosa dicemus ne oculis narrantes viris in-
langues addiceremus: ob eam eius solam causam: ut per
nisi minus ledant hec scribunt: non ut alios ledere doceamus
¶ Mineralia igitur venena: quedam sunt a natura: quedam ab
arte procurata: A natura quidem que in ventre terre generan-
tur: et horum unum est argentum vivum quod intus assumptum
quandocumque interficit sua humiditate putrefacere faciente humi-
ditate: cordis naturalem quicquid autem interficit sua frigiditate ac

tuali congelante cor: cuius signum est q̄ quidam apotecarius
cum de nocte tempore magni estus sitiret temptans inuenit a
pulam plenam argento viuo quod bibit: et mane inuenit e mor
tuus: et inuenientes argentum viuum exire de ano: anothomiasat
fuit: et inuentus fuit sanguis circa cor coagulatus et ipm cor. sicut
inuenitur in stomacho fere libra vna argenti viui. Aliud e az
genium viuum quod sit ab arte alchimie sublimatus: in altudels
quod est vas alchimistarum: et istud est deterius et magis perni
ciosum q̄ naturale quonia minerali sepe per ventrem secedit:
vel sponte vel cum clisteri: sed sublimatum assumptum interius:
corrodit intestina et apostemat cor: et retinet vrina et phibetur:
eius exitus et morit. Extinguit etia argenium viuum cu forti ad
mixtione saline bois donec disparat: q̄ si pieceris super ipsum
aqua feruente et redierit ad primam dispositionem non est extrin
tu: et hoc ad hoc deterius est q̄ puzz viuum: et minus malum q̄
sublimatum. Secundum venenum quod est a natura minere
est gipsum: quod intus assumptum sua frigiditate coagulat sang
uinem et inspissat spiritus: et inducit difficultatem ambulandi: de
inde moritur: et hoc datum crudum in potu tritum: coctum vero
non est venenum: sed medicina siptica valde nascitur autem in
venis terre montuose. Tertium est es: quod metallina het
naturam compositum ex argento viuo et adurente sulphure ad
formam rabous deducente: quo quidem cum per sabros per
cutitur et maleatur: scoriae que cadunt et date in potu venenat
et ventre fortiter soluere faciunt: et hoc medici vocant tubel eris
inde etiam viuum si reponant in vase eneo aut cupri aut electri
et bibant: vomere facit. Quartum est scoria ferri eruginosi et
ipa erugo que intus assumpta adheredo intestinis excicat diuidi
tates et corpus: et senectam inducunt id e quanda egritudine qua
medici marasimū vocat: vtunt aut medici scoria ferri consolida.

*Salina
bois*

tubel eris

marasimū

4
eratione multarum egritudinum. Quintus est lapis magne
tis qui assumptus intus melancolicū et lunaticū et pistrigatus facit
recipientem: vtunt autem eo medici consolato cu alijs medici
nis in curatioe melancolie. Est autem lapis iste duarum speciez
Vna e que trahit ferrū vertens illud ad polu: septeptric nale
vbi dicit esse minera magnetis. Alia est que trahit carnes bis
nas: vertens tractum versus polu meridianum vbi dicitur ee
minera ipsius: hec autem trita et data in potu viscera contrahit
et in globum reddit. Sextum est lapis armenus qui rubens
est: assumptus intus si non est lotus secundum omes medicorum
doctrinam est venenum vomitiuum: subuersiuū: totius corporis
et eo preparato vtuntur medici in cura melancolicis passionis.
Septimum e lapis stellatus quem medici vocant lazuli: qui
si non fuerit lotus datusq̄ in potu subuertit stomachum: et dolo
rem intestinorum facit: quo vtuntur medici contra quartanam.
Octauum est arsenicum sine auripigmentum quod est d spe
cie gipsi: vt dicit Albertus q̄ caliditate et siccitate sua et perni
ciosa natura venenum est pessimum putrefaciens et vald morit
ficatiuum: sed si sublimet secundum Alchimiam in vase alladel
est pessimum: vt venenum intus assumptum: et si sepius sublime
tur: efficitur albidissimum: et tanto deterius efficitur venenum.
Venena vero que per artem fiunt: vt litargirum: quod ex
plumbo fit fusa in olla cum testis olle fractis: que d assumptum
intus tantam facit intestinorum sipticitem: et quod nunq̄ fere
egerere potest: et per vomitum educunt que per secessu solent
educi. S: et cerusa que ex lamis suppositis aceto colliat et frigid
tate sua et siccitate intus assumpta fac paliticos et scotos: sicut et calceu
menō id e vird eris: qd sit ex lais cupri si aceto expoist qd qd e
corrosiu e: et venen mortale. Sūt et plūbū vsū qd sit ex sulphure
et auripigmento qd e venen opilas abeliū et inflicies suffocando

magnet

armenus

Lazuli

auripigmentum

sunt et aurum quod fit ex lapide lazuli quod est venenum exi-
catum. Sunt et realgar quod ex sulphure et plumbo fit corrosi-
uum existens venenum intus assumptum. ¶ Vegetabilium vero ve-
nera: quedam sunt succus herbarum: quedam vero fructus arborum
quedam vero semina ipsarum. ¶ Succus quidem cicute: et succus tui-
matorum: et succus cucumeris asinini: et succus vlnee: et succus bo-
thomariensis: et succus coriandri: et succus mandragore: et succus
papaveris nigri de quo optima fit: et succus conigole lactantis d
quo scamonea fit: et succus apij risus: et succus cberue: id est gir-
rasolis: et succus napelli: et succus oleandri. et succus mezerean:
et succus ellebori nigri: et succus alsessire id est vitis albe: et succus
brionie id est cucurbitae siluestris. ¶ De fructibus vero sunt cor-
nua oleandri et cornua bedeguar: et anacardi et nucis: et auelae
rancide: et nux vomica: et coloquintida que solitarie fuit nata in
arborescens: et ficus pharaonis: et poma mandragore. ¶ Semina
vero sunt insquamis: et cochognidij: et bacce lauri rancide et cata-
puncie et semine vrtice: et semen papaveris nigri: et semine ellebori. et
semine cicute: et semine coriandri humidij: et semine serpentarie que omnia
omnes vel bibita: aut pinguet modis supradictis: aut infirmant:
corpus et alterant. ¶ De animalibus vero sunt quedam de cerebris
ipsorum: quedam de caudis. quedam de sanguine. quedam de saliva et spu-
to: quedam de fellibus: quedam de toto corpore. In cerebro quidem
gatte venenum est pniciosus faciens boiem amere. simile in cerebro
vespilionis. In cauda vero cervi venenum est pessimum: propter quod
venatores extremitate caudae cervi quam volunt cervum occidere ab-
scidunt. simile in cauda scorpionis et rutele et vespe et apis: et ex
unguibus animalium: et quorundam serpentum. In sanguine vero sicut
in sanguine bovis veteris: et in sanguine buffonis et eius sputo et
in sanguine bovis colerici ruffi in furia positi: et in sanguine men-
struo: et in sanguine leprosi. In sputo vero sicut in saliva hominis

5
seini non ad hominem sed ad scorpionem et serpentem. In spu-
to buffonis: et sputo et saliva vipere que coire vult cum pice ve-
nerum deponit in littore super lapidem quedam: deinde rediens suum
colligit venenum: et in saliva et spuma canis rabiosi: et in saliva gat-
te sinee: et muris: et bovis ieiunij facientium morsus. ¶ De fellibus
vero sicut est fel leopardi quod est venenum a forma specifica:
statim perimens. ¶ De toto vero corpore sicut sunt cantarides
et salamandra de quorum omnium summa dictum est quod aut a qua-
litate aut a specie interficit predictum venenum.

C. 3. Ad sciendum quomodo venenum inficit aut nocet
¶ Adne namque venenum in quantum est venenum: opposita
habet qualitatem corpori nostro: hoc autem oppositum
magnum dubium facit quomodo et qua via venenum
ad cor hominis transitum patitur. Nam aut venenum traher-
tur a corde sicut ferrum a magnetem: aut ipsum transibit ad cor.
aut utroque modo. corde scilicet attrahente: et veneno corrente
quod si nullo predictorum modorum erit asserere: relinquatur quod
nullo modo venenum ad cor transire possit: et sic cessabit oppo-
sitione veneni ad ipsum cor: quo posito dicemus venenum non esse
peremptivum cordis: cuius oppositum videmus quod assumpto
veneno pernicioso ut napellus: statim sincopis apparet: que pas-
sio est cordis et tremor cordis: et pulsus defectus et omnia acci-
dencia cordis: propter quod sciendum est: quod cor dum
est sanum sicut cetera membra nihil attrahit: nisi sanguinem sibi
consimilem et spiritum: quorum unum reponit in dextro ventri-
culo cordis et alterum in sinistro: quando vero infirmum est tra-
hit ad se qualitatem contrariam sui nocentem: sicut quod est super-
calefactum attrahit ad se aerem frigidum: et hoc facit et sanguinem
frigidum per virtutem naturalem attractivam sui similis dum ipsum

Est in potestate nature et per appetitum sensitivum animalé quod
vnumquodque membrorum lesam appetit delictum et sentire con-
tinentis: et contrarium sui nocuenti. Venenum ergo ut cum
in nullo participet cum complexione cordis: et natura ab ipso cor-
de dum sanum est non trahitur: ymo reungit illud tanquam inimi-
cum oppositum: quando vero cor esset infirmum ex appetitu sensi-
tivo appeteret rem et traheret contrarium sue passionis: secundum
istum modum venenum veneno curatur: nam quando aliquis
venenum assumpsit puta opium: quod in frigidando corpus usque
ad cor: et deinde coagulando sanguinem cordis: ex quo mors in-
troducitur antequam cor sensum amittat: ex frigiditate opij sentiens
nocuentum: desiderat medicinam calidam: et si des castoreum quod de se
est in genere venenorum ipsum castoreum cor trahet mediante appetitu
sensitivo non ut venenum oppositum substantie cordis: sed ut oppositum
qualitatis male introducte per opium: hoc autem ratio non plus monstrat
quam quod cor attrahat ad se venenum: nisi sic quodlibet membrorum infirmum
ad se trahat oppositam qualitatem. Preterea dato quod cor quando sensit non
cumtenu veneni frigidit virtute appetitus sensitivi appetat medici-
nam calidam et ipsam ad se trahat: adhuc stat questio quomodo illud vene-
num primum datum transiit ad cor. Quare dicendum videtur quod nullo modo
cor ad se vnumquodque venenum trahit quoniam neque inquam simile est cordi
quod nulla similitudine cum ipso habet: nec inquam similitudinem: quoniam cor nullo
fuit talis dispositio quod venenum esset oppositum illius: nec potest infer-
re ex hoc nullam esse oppositioem inter cor et venenum: quoniam licet
cor venenum non trahat: venenum etiam licet non currat: neque
etiam vnumquodque modo contingat: tamen dare alium modum quo directe apparet
oppositio et pemptio manifesta: nam venenum quoniam acutum
est a forma quam habet perniciosam et destructivam cordis: quod
quid tangit in corpore humano convertit in illam speciem venen-
osam et se ipsam multiplicat insciendo humiditates nisi corporis

6
venenosam naturam qua multiplicata augetur virtus veneni:
nam dicitur in geometria quod geminata quantitas augetur virtute
vnumquodque ex modico veneno assumpto auertere quod tangit ad suum
simile auget virtus et multiplicat ita ut de facili per modum con-
tinenti corporis cuius extrema se tangunt attingit partem de quan-
titate veneni ipsius cor quod etiam cum tangit conuenit ad vene-
num: et ex eo tunc spiritus vitalis non habens debitum organum
in quo resideat: cedit forme veneni: et egrediens de corde dimittit
cor et corpus sine motu: et hoc est mors: cuius signum est quod illud
cadaver si comedat: venenum efficitur comedenti. Et si adhuc
sciendum quod arterie cordis et ipsi ventriculi cordis motu dyasto-
les et sistoles id est per modum naturalem attrahendi et expellen-
di quem habent continue quanto tempore vivit animal attra-
hant ad se circumstantem spiritum: ita quod etiam arterie que ad cutem
terminantur per poros suos aerem exteriorem continentem nos
attrahunt usque ad cor: et per eandem cor erudiendo expellit ca-
lores: et fumosita quod si aer continens nos fuerit venenosus et
pestilentialis per ipsas arterias motu dilationis attractus cor in-
ficit: et exinde egritudines pestilenciales contingunt: non quod ar-
teria vel cor de sui natura venenum trahat: sed quia sub specie
perit et spiritus attractus venenosus vapor ingreditur: et secun-
dum hoc dixerunt sapientes: quod est venenum dormire seu dege-
re sub arbore nucis et in ortis caulium: Et sub umbra oleandri.
Et balneari in aquis sub cuius ripis oleander: aut alie arbores
venenose crescunt. Narrat enim Gallienus: de quodam qui
se balneavit in balneo calesfacto de lignis ex cisis de cauernis si-
pentium: qui mortuus fuit post exitum balnei: ex vapore illorum
lignorum cum quibus balneum illud fuerat calesfactum: infectum
veneno. Et Aristoteles in libro. De proprietatibus elementorum
et Planetarum dicit. quod tempore regis Philippi omnes

mercatores transeuntes p[er] quandam viam que ad civitatem ap-
plicabat q[ui] erant in p[ar]te illius vie in qua duos montes: vnus h[ic]
z al[ter] h[ic] b[er]n[ard]i exstebat: statim moriebant. Et tunc Socrates para-
rifecit caneam vitrea[m] in qua intrans se illic insit[ur] portari z r[ati]o-
xit duos serpentes: vnu in vno monte z aliu[m] in reliquo existen-
tes qui aere illius loci insiciebat vnu morietes moriebant. Rur-
sus etia[m] dicit q[uo]d antiq[ui] reges fecerunt puella[m] nutrir[em] napello vt p[er]
eius anhelitu[m] z amplexu[m] coeutes cu[m] ea morerent[ur] similiter in se-
tinis nauu[m] z in cavernis p[ro]fundis z in locis inhabitatis z in lo-
cis fetidis p[ro]pter aerem attractum habitantes venenat. Dicit
na[m]q[ue] Anicena in ca[pit]ulo p[ri]mo q[uo]d nulla res est magis inimica caloris
innati z cordis q[uam] magnus fetor a quo subito spiritus vitalis a
corde recedit: quanto complexio cordis z arteriarum alicuius
hominis calidior fuerit z rarior: tato citius venenum tam bibi-
tum q[uam] respiratum perimit z occidit: quoniam calidu[m] cor p[er] se
trahit q[uam] frigidu[m] de anhelitu[m] z vie latiores sunt in arteriis cali-
di cordis q[uam] frigidis: ita q[uo]d insquam[us] passeris no[n] occidit p[ro]p[ter] stric-
tura[m] viar[um] ad cor. boim[us] aut[em] sic: quia latiores h[ab]et vias p[er] quas
facilio[us] e[st] transire spiritus venenati: quanto venenu[m] de sui complexio[n]e
e[st] calidior: tato deterius efficit[ur] dato i boie calidiori q[uia] utriusq[ue] ca-
liditas se innat in vnu effectu[m]: sed exhibitu[m] in frigidiori natura
tadat suu[m] effectum. Veru[m]tamen tanta posset esse caliditas na-
turalis q[uo]d etiam venenum calidum superaret: z repelleret z ip-
sius nocumentum prohiberet: aut mortem: z inde est q[uo]d multi
homines venenati vno cibo z eadem quantitate in eadem ce-
na aliquis moritur: z aliquis euadit: z aliquis exortitur: vel
infirmatur: sicut ego quadoque vidi in quadam cena fuisse qua-
tuor venenatos comedentes singuli ferculum venenatum vnus
quorum vnus fuit mortuus statim: alius euasit omnino: reliqui
vero duo infirmati fuerunt ad mortem usq[ue]: is vero qui euasit

animosus erat z calidi cordis: q[ui] vero mortuus fuit minus cali-
de complexio[n]is: q[ui] vero infirmati fuerunt calidiores erant na[m]q[ue] ille
q[ui] migravit z minus q[uam] q[ui] euasit: b[er]n[ard]i aut[em] no[n] alit[er] e[st] potest nisi quia
calor naturalis q[ui] mouet ad forma[m] vite resistit inquam[us] pot[est] calori
accidendi ta[m] febrili q[uam] calidi veneni q[uam] etiam calori aeris pesti-
lenciali: z calori exitus z diez canicularium q[ui] omnes calores mo-
uent ad incieratoz z dissolutoz z oppositoz vnu Anic[us] dixit in ca-
pitulo p[ri]mo q[uo]d nihil e[st] q[uo]d resistat qualitatibus malis z calori febrili p[er] q[uo]d
calor inatus: adeo q[uo]d etia[m] venenis calidis repugnat no[n] complexio
natis: s[ed] formalit[er]: q[uia] calor naturalis in forma[m] est regulatus ab
a[n]i[m]a n[ost]ra que mouet ad vita[m] mediate calore naturali tanq[uam] suo i[n]
firmamento: z ideo dicit q[uo]d omne opus nature est opus intelligencie id re-
gentis: vnu signant nature dicit de calore ta[m] a phisicis q[uam] a medicis cu[m]
dicunt calor naturalis z non frigiditas naturalis: z p[ro]porcionat
vt dicit Doracbius astrologus ad alcotodeu[m] id e[st] ad stellatoz
z locu[m] celi q[ui] dicit d[omi]n[u]s dator vite. Venenu[m] vero frigidu[m] datu[m] in co-
plexione ho[m]inis frididi frigiditate utriusq[ue] citius p[er]imit q[uam] datu[m]
in complexione calidiori. Sed si venenu[m] fuerit de illis q[ui] a tota spe-
cie incumunt vt e[st] napellus z ei[us] gumi z fel leopardi z tyri: tunc co-
plexio bibentis venenu[m] nihil impedit vl[ter]us nisi p[ro] tato q[uo]d in ca-
lido boie vie sunt latiores ad transitu[m]: in frigido strictiores.

C. 4. De p[re]custodia z cautela ne aut
venena p[ro]p[ri]ent aut p[ro]p[ri]ata no[n] noceat.

 Porte: suspicantem aut timentem venenosaz potio-
nem vel cibum: vt vtatur regimine duplici. Primum
est defensio cu[m] cautela. Scdm est destructio assumpti
veneni cu[m] v[er]itate: defensio vero cum cautela e[st]: vt ante uestigiu[m]
sue mensse coram suis ferculis z potibus sunt res discernentes z

significantes fore venenum si fuerit: et horum unum est sicut comua
spontis que sudant in aduentu scilicet napelli et thiri et sellis leopardi
et non in aliorum venenis. Et aliud quod est lapis quodam nomine prassius qui
est matrix et palacium smaragdi quia in ipso inuenitur et autem viridis ha-
bet viriditatem ipsam sicut prassium: et inuenitur aliquando cum rubicis gut-
tis: et aliquando cum albis: expertum est quod preseruat reges a venenis: nam
si lapis ille sit in mensa in qua venenum ponitur ad primum veneni in-
torum statim amittitur: et ipso ablato nitorum reuenit: de hoc lapide dicitur
in epistola Esculapii phibrad Octavianum: quod ipse timet venena et pre-
lia: unde et Alexander macedo in primum sepe bebat: cuiusque de india
reuerteretur se lauans in eufrate deposito cigulo in quo lapis erat
suspensus: serpens quodam illi mortu obcidit: vomitque illum in eufra-
tem: et de hoc dicitur aristoteli mentio fecisse in libro de natura ser-
pentum. Aliud est etiam quod scriptum est in libro regum psalm: quod si scul-
pire feceris in lapide emat: tunc videtur genu flexum cuncta spere: cuius
caput teneat dextera manus: et caudam sinistra: posuerisque lapidem
hunc in anulo aureo: et sub lapide posueris radicem serpentine tri-
tam: portauerisque hunc anulum: ab omni veneno preseruat: quod quidem quoniam
ego preparari feci: et ad predictum usum seruauimus. Caueant etiam: quod
ne vasa quibus ipsorum vinum deservit vel tenentur sint discoopta in cela-
ris vini: neque vinum discooptum: quoniam naturaliter est in aial veneno-
sum: lambit vinum et vasa vini: et quoniam in eis suffocata sunt inuenta.
Caueant etiam sercula et potus et effectores saporis huius dulcissimi-
mos: aut sriarissimos et dissuetos et diuersorum saporum: quoniam in istis
disuenerunt celare venenum. Smaragdus etiam optima: quia si buffo
intuetur: expertum est: quod ipsius oculi crepitant ad primum ipsius: si tene-
atur in mensa venena debilitat: et si in ore teneatur venenum virtute
iniciendi dimittit: et si deservit trita in potum post venenum optime
a morte deliberat: et sit eius quantitas. Item. quod ego quando
que sum expertus: et Auenzoar hoc inuenit: ut in libro tra n-

8
lato pape. *Bo.* scriptum est. Comedat etiam sepe ante omnem
cibum castaneas cum ficibus siccis aut rutam cum auelanis: et
nucis virides cum ruta: aut siccas nuceas cum ficibus siccis: aut
calamentum recens vel siccum in fritellis: aut radices diptami tri-
tam et cum vino potant: precauet etiam ab omni veneno bi-
bisse ieiunum ciatum vini puri optimi in quo tempore musti in
vna mensura duo serpentes vini fuerint suffocati: preseruat etiam
am quod est expertum ut omni mane accipiat. *3. li. de tiriaca* que
dicitur terra sigillata: sit autem sic. *¶* Recipe baccaram lauri. *3. 4.*
terre sigillate. *3. i.* terantur et cum melle despumato libram unam
conficiantur: et reponat in vase vitreo: et sumatur ex ea iudice:
3. li. *¶* Destructio vero assumpti veneni fit ita. Nam si scitus fu-
erit de specie veneni: tunc destruat per medicinam appropri-
tam illi veneno que bezoar vocatur: et de hoc ego singulare fa-
ciam infra capitulum ad cognoscendum unumquodque venenum
per signa propriam: ibi docebo virtutes bezoarticas. Si vero ig-
notatum fuerit venenum aut medicus fuerit absens: et dubitatum
fuerit de veneno cuiuscumque fuerit speciei: tunc statim butirum
et aqua calida simul dissoluta bibant: et cogat euomere: et post
vomitum peractum cum butiro iterum cogatur vomere cum aqua
et cum melle: et mundificato stomacho statim tiriaca magna ex-
bibeat cum decoctione vini in quo bulite sunt radices dipta-
mi: et sit de tiriaca dragme due: et de vino uncie due: et non co-
medat usque ad horas septem: peractis vero septem horis: nu-
triat rebus ventosis cum ficibus et cum visis passis et cum que-
lanis et iure galline pinguisime vel agni annalis vel edi. Quod
si in intestinis ardor vel dolor sentitur aliquis tunc clistere inici-
atur factum aqua mellis dissoluta cum adipe anatis: vel adipe
galline: et proiecto huiusmodi clistere: iterum offerretur cum la-
cte ovino calido quo proiecto cibetur iure de quo. s. dictum est

Si vero adhuc morfo doloꝝ vel in stomacho vel intestinis re-
maſerit: tūc modicū balsami dissolutū in lacte trita vnū ciatū de-
tur in potu: hec enī liberant venenatos: si cito adhibeant que
dicta sunt. Si vero morſus aut gladius fuerit venēstus: statim s̄
morſus: aut supra vuln⁹ gallina vina euiscerata supponat & re-
iteret vina: aut ore alicui⁹ scelai vel serui sugat locus: & os sui
abluat sepe cū vino in quo diptamus fuerit coctus: deinde tiri-
aca magna loco supponat: & cuz tiriaca fuerit exiccat: iterum
alia recens ponat donec locus nō plus tiriacam exiccet. Si vō
locus morſus sine vulnere venena^m fuerit sicū: tūc tiriaca nō ap-
ponat: s̄ loco tiriace lactu cella sup vulnere alliget: & innouet
totiēs quoad locus fuerit hūmefactus: & tūc sanitas erit intro-
ducta: quātū & tiriaca exiccat: tū & lactu cella hūectat. Ampli⁹
intelligat v̄re reuerēcia sanctitatis q̄ septem sunt berbe: quaruz
cuiuslibz natura vniuersalis cui⁹ inest spēm cuiuslibz plante sin-
gulari & specifica v̄tute dotare: nō a p̄plexiōe elemētari q̄ cali-
da v̄l q̄ frigida: v̄l q̄ sicca v̄l q̄ hūida: s̄ q̄ talis & a natura:
vel mediante stella sic dotata: donauit virtutem liberandi a ve-
nēos cibis & potib⁹: & letali venēo ex vulnere sine morſu. **Pi-
ma** q̄z est ipicon q̄ alio noīe herba dī p̄forata: quam Achiles
oraculo Apollinis in exercitu trojanoz dicit inuenisse: vt pli-
ni⁹ ait. **Secūda** est vinetoxicū. **Tercia** emula. **Quarta** raffan⁹. **Qui-
ta** diptamus. **Sexta** aristologia lōga & rotūda. **Septima** lac-
tu cella: quaz vnaqueqz dicit equipolere tiriace: ita ut vulnere
bus venenosis succus alicui⁹ predictaz datus in potu vulnera
veneno infecta purget & saluet: & per istū mo^m om̄s ātiqui talia
curabant vulnera anteq̄ tiriace h̄rent noticiam. **Apostolus** vero
ab aīalibus venēosis curat quālibet p̄dictaz tiriaca morfo lo-
co supposita. **Venena** vō bibita curat puluis factus ex qualibz
predictarum: datus in potu cum vino vel aqua mellita. **Dicit**

9
pretereā **Auicenna** q̄ stercoſ galli bibitum cum aqua statim p̄
vomitu om̄e venenū educit. **Et** lac asine amestum p̄bibz viri-
tem p̄fundari venenū: ita q̄ in quo p̄radio vel cena asinoz lac
fuerit bibitū vel amestū nullū p̄fectū napellum possit nocere vene-
nū. **Tiriaca** autē omni veneno p̄plexionali & specifico & na-
pello directe opponit & d̄riat h̄m totam spēm idest h̄m bonā p̄
mixtionē medicinarū que intrat p̄fectiōe artificiali tiriace a qua
resultat quoddā diuinū & formale destructiū om̄s veneni vt in-
fra in speciali dicit. **Def** autem de ipa. 3. 2. vel. iii. c̄bus. 7. c̄eb⁹ cō-
tinuis quia toxicum resoluit & sudore p̄uocādo liberat. **Ter-
ra** etiam sigillata aut in amestione aut post amestioez bibita vel
amesta hanc h̄z p̄prietatem q̄ si venenū inueniat in stomacho
ipm p̄ vomitum expellit. Si vero post eā venenū exhibeat nū-
q̄ p̄mittit p̄ corpus pambulare ita ut d̄niqz cor defendat & ei⁹
humiditates custodiat: quare reges & p̄ncipes de p̄tibus orien-
talibus & meridionalibus vbi sc̄z exhibendi venena clandestino
vt om̄es moriantur hec p̄ncipes & nefandissima peccant: accepit
originē & inualuit cottidie usqz nūc semp in suis cenis & p̄radijs
terrā amedit sigillatā & iō sigillo regū talis terra sigillabat: iō
terra sigillata est vocata: nūc autē perijt fides sigilloz qm̄ tam
inlegalis q̄ elegans ad nos sigillata portat. **Et** est sciendū q̄
Ras & expientia hoc testat. **Dicit** in libro diuisionū q̄ ad ve-
nenum napelli parum tiriaca aut nihil p̄desse videtur. **Qua**
pp̄ ad aliud remediū p̄fusus est confugiendū & nō in tā pauco
tp̄is spacio in quo necesse ē napelli virtutē ne ad cor trāseat ipe
dire d̄p̄nere artem medicine in specie tiriace qd̄ est q̄ si non
citissime impediatur morit hō in vna die vel in c̄bus: s̄ de hoc in
fra dicit ubi singulares medicinas ad singulare venenū inducā

C. 5. De signis & curis cuiuslibz singularis veneni p̄opinati.

7 primo de argento vino.

Argentū vinū qui sumpsit dolorē ille patiet̄ intestino-
rum 7 latez aut grauediez 7 ad vltimū pducit ad ept̄
lēsiā vel ad appoplexiā 7 tūc cadit 7 inficit. Quod
si fuerit extinctū vel sublimatū corrosione facit intestinoz 7 mor-
surā 7 sit grauedo lingue 7 stomachi 7 apostemat̄ cor 7 morit̄
Et ei⁹ cura ē clistere cū adipe anatis vel butiro 7 deinde reite-
ref cū aqua mellis. 7 si fuerit creditū q̄ fuerit extinctū vel subli-
matū vomit⁹ puocel 7 hoc statī anteq̄ ad intestina descēdat:
qm̄ tūc penit⁹ intestina excoiatet 7 sanguinē exire faceret 7 te-
nasmone induceret: tūc enī cū clisteribus solū esset intēdere 7 ex-
pedita argenti euacuatiōe erit intēdendū ad accidētia derelicta
q̄ tria esse p̄sueuerūt: vñū mala dplexio humida 7 frigida in ste-
finis. 2^m est debilitas cordis 7 tremor. 3^m vulnera in stomacho
vel intestinis. Et p̄mo opponem⁹ nos cū reb⁹ sfortatiuis stip-
ticis 7 calidis 7 desiccātib⁹: dabim⁹ ergo tūc mirrā 7 castoreū:
decoctā in vino 7 salinā 7 rutā tritā 7 cū aq̄ in qua nucez cipssi
sint bulita potui p̄pinabim⁹. Et ad 2^m opponem⁹ nos cū exbi-
bitōe dyamargaricō 7 dyamusci amari. Et 3° opponem⁹ nos
cū medicis sigillātib⁹ vulnera assumptis p̄ clistere si fuerint vul-
nera in intestinis. in potu si fuerint in stomacho: 7 hoz̄ suma erit
spera mior aut vinū rubeum in quo mirabolani cocti fuerit 7 si
vria fuerit retēta ex potu argēti vini tūc ponem⁹ eū i balneo aq̄
calide 7 postea supponem⁹ vesice spōgiā itusaz in decoctiōe in-
nīpi 7 seis apij plurib⁹ vicib⁹ 7 dabim⁹ i potu vinū puoz optimū
in quo bulita fuerit radix ciperi: 7 yngemus sūmen 7 testiculos
cū oleo rutacio 7 iunipero: 7 eius bezoar est costus rē.

C.7. De gipso.

Si datū fuerit in potu Bisum ille hēbit difficultatē
anbelitus 7 frigiditatē in stomacho 7 stipticitatē vētris

7 labia alba ut mortificata 7 eius cura erit vt bibat aquam cali-
dā cū butiro 7 euomat: deinde bibat itez aquā calidā cū melle:
7 euomat: 7 postea det̄ sibi in potu metridatū. 3.ii. cū optio vino
7 si stiptic⁹ remasit clisteriset cū adipe anatis 7 oleo yngat̄ ven-
ter cū oleo de cherauz: 7 ei⁹ bezoar ē sterus maris tritū 7 bibi-
tum 7 detur ex eo cum vino. 3. i.

C.8. De scoria eris.

Atū cui finit̄ in potu Scoria eris multū ille affellabit
aut vomet 7 cū dolo: 7 p̄ctōe in intestinis 7 stomacho
7 ei⁹ cura erit balneū in quo bulita sint capita hircorū
vel lamacez: dare in potu succū mēte: 7 yngere stomachū 7 vē-
trē cū oleo rosato caido: 7 ei⁹ bezoar ē succus accorū bibat. 3.ii
7 cū vino.

C.9. De scoria ferri.

Ferri scoria cui datuz fuerit aut ei⁹ erugo: ille ericac̄
cotidie 7 vēter adberet renibus: 7 marasmū patit̄: 7
eius cura ē hūectare totū corpus cū balneis in qb⁹ te-
studies sint bulite 7 clisteriset venē cū decoctōe pedū edoz aut
cū aqua maluanisci 7 comedere butirz recēs 7 iura pinguis: 7 ei⁹
bezoar ē lapis magnetis trit⁹ 7 dat⁹ in pillulis cū tan. iudē de suc-
co mercurial̄ 7 butis in mo^m pillulaz: 7 sit doz magnetis i vice

C.10. De lapide magnetis.

Lapis magnetis non solatus cui datuz fuerit ille effi-
cit lunaticus 7 melancolicus aut heroicus: 7 eius cura
ē vt det̄ in potu ei limatura auri 7 fragmēta smarag-
di simul an. S. cū vio 7 clisteriset cū lacte ouino 7 oleo de amig-
dalis dulcibus: 7 est bezoar ei⁹ smaragd⁹ fca 7 data in potu uti-
bus vicibus in nouem diebus.

C.ii. De Lapide lazuli.

On lotus lapis lazuli cui fuerit in potu dat⁹ ille patie-
tur subuersionem stomachi 7 tristitiā 7 solitudinem

et eius cura est bibere lac retens mulctus a sine omni mane usque
ad dies. 7. et comedere auiculas assatas in speto: et eius bezoar
est carabe tritum. 3. ii. et datum in potu cum vino.

C. 12. De arsenico sublimato.

Datum cui fuerit arsenicū sublimatū ille patiet exco-
rationē intestinorū et stomachi et arsurā et dolores mor-
tificationis et sitim et linguā hēbit exsiccatā et expues nō
poterit et demū sin copim patiet et eius cura est ut bibat butirū
cū aqua calida in qua semia rape sint cocta: et euomet: et clisteri-
sel et deinde cum oleo de amigdalīs dulcib⁹ oī die bis et cibet
iure galline pinguisime. et eius bezoar ē cristallus trita subtili-
ter data in potu. 3. i. cum oleo de amigdalīs dulcibus: et si nō fue-
rit sublimatū erunt accidentia remissiora et cura eadem.

C. 13. De Litargiro.

Litargirū cui datum fuerit in potu ille nō poterit ege-
re et p voitus emitteret et qd insuen erat p seculū: et ei⁹
cura ē cura colice p clisterē iniectū factū ex aq mellis et
adipe galline vel anatis et dare in potu oleū amigdalaz dulciū
et comedet sic⁹ siccas añ cibū et inūget stomachū cū succo apij et
vētrē cū butiro: et ei⁹ bezoar ē semē cherne tū et datū i potu. 3. ii

C. 14. De cernisa.

Cernisa datū fuerit cernisa in potu ille patiet voitū albū ut
cernisa et detes nigros et dolorē vētris grauatim et ege-
ret sanguinē et hēbit tena imonē: et ei⁹ cura erit voitus
plocar⁹ cū aqua in qua seia rape et attriplcis sint bulita et dei-
de clisterisare vētrē et cū brodio canliū coctorū et oleo sine sale
et dare i potu metridatū aut tiriacam cum optimo vino. et eius
bezoar ē potus vini albisimi puri prope inebriationem.

C. 15. De cacucebumenon id ē viride eris.

Cacucebumenon id est viride eris cui datum fuerit in
potu ille oblatōz et suffocatōz pulmonis et abelitus hē-
bit et quasi nō poterit respirare: et patiet solutōz otinui-
tatis et interiorib⁹ et vulnera et vlcera in intestis et pūctōes corro-
sivas: et eius cura erit statim cū vomitu pcurato cū butiro et aq
calida et sepe reiterato et deinde inicere cistere factū cū lacte et si-
nīo et oleo de amigdalīs dulcib⁹: et deinde dare in potu de ter-
ra s gilata. 3. i. cū vino albo et deinde si nō pferit fiat balneū in ti-
narubi sit oleū oliuaz in tanta quātitate qd attigat ad stomachū
et eius bezoar ē cristallus rube⁹ trit⁹ et datus in potu cū vio. 3. ii

C. 16. De plumbo vsto.

Plumbū vstū datū cui fuerit ille nō pōt loq et moritur
suffocat⁹ et vox eius nō audir nī sicut plūbū: et ei⁹ la-
bia et lingua plumbina sunt: et eius cura ē dare in potu
tiriacā magnā. 3. ii. oī die usq ad quoz dies cū aqua mellis et in-
duere pelles vulpinas vel ouinas novas et inūgere vētrē melle
vel asine calide et reiterare introitū sepe: et ei⁹ bezoar sunt gra-
na citronoz mūdada et ēta et data in potu cū vio decocto dulci

C. 18. De azuro aut minio aut zenabrio. 3. ii

Datum cui fuerit azurū aut minū aut zenabrū patiet vo-
mitū et ventris stipricitatē et in vomitu discernet p co-
lorē vniūquodqz ipoz et cura oim p dicitoz est eadem
deur ergo in potu butirum cum aqua calida in qua semina ra-
pe sint bulita et euomat post vomitū spontaneū: deinde clisterize-
tur cum aqua mellis et oleo: et ei⁹ bezoar est spodiū quod sit de
ebore obusto datum in potu cum vino. 3. ii.

C. 19. De realgare.

Realgar cui datum fuerit in potu: ille patietur sitim et
ex tuationem et exiccationem et consumptionem lumi

ditatis ita qd nisi ei succurat aut moist aut paliticus et contrac-
tus remanebit. Ego vidi et curavi iuuenem cui datum fuit cum
epate potel assato realgar tritum et enasit mortem ab eo et fma
sit circa omnes iucturas quasi immobilis ex nimia siccitate. et ei
cura est vomitus cum butiro et aqua calida sepe iteratus et cliste-
ria cum lacte asinino iterata et dare in mane in potu omni die. 3.
5. de lacte asinino et cibare eu bicoibus pinguis et vngere to-
tu corpus ex oleo de amigdalibus dulcibus et sedare sitim ipsius cu
inlep: et eius bezoar est oleum de nucellis pini datum in potu sta-
tim vel in prima die. 3. 4.

C. 19. De cicuta.

Datus cui fuerit in potu succus cicute ille sen sum per-
det et stuporem sibi inducit: et ex eo socrates ab atheni-
ensibus fuit interemptus: et eius cura est in potu sume-
re tiriacam. 3. ii. distemperatam cum decoctione diptami. et ei
bezoar est genciana trita et data in potu. 3. ii. cum vino.

C. 20. De succo titimalorum.

Titimalorum succus cui datus fuerit ille patiet fluxu
ventris et vomitu: et accidit nra colerice passionis: et ei
cura erit tiriaca magna cum vino in quo diptamus fu-
erit bullius: et eius bezoar est muis trita et potata cum vino. 3. i.

C. 21. De succo cucumeris asinini.

Asinini cucumeris succus datus cui fuerit in potu: ille pa-
ciet excoctio in gutture et solutio ventris et dolores
intestinarum: et eius cura est tiriaca magna cum deco-
ctione baccaram lauri et melle. 3. ii. et eius bezoar est succus men-
te vnciam vnam.

C. 22. De succo vinee.

Vinee succus cui datus fuerit ille patiet decursum hu-
midatu supflua: ad os et guttur ita ut strangulari vi-
deat. ppel quod hec verba strangulato: ad hyp. id e-
lupi vocat: strangulato: eni lupos ipam comedentes: et ei cura su-
mere in potu de terra sigillata statim. 3. ii. cu aqua calida et eno-
mere: deinde post illud accipere de tiriaca. 3. ii. cu vino decocto
nis genciane: et eius bezoar est aristologia longa.

C. 23. De radice bothomariens.

Bothomariens radix aut succus cui datus fuerit in potu
ille patiet strangulato: et quasi suffocatio: ppel qd vo-
cat panis porcor: et eius cura est bacce lauri trite. 3. ii.
dare in potu: et eius bezoar est piper albu tritum. 3. ii.

C. 24. De succo coriandri.

Coriandri succus cui fuerit ille patiet quasi de-
structio intellectus ac sicut ebrius videat et tade mori-
tur stupide: et eius cura e tiriaca magna. 3. ii. cu optimo
vino: et eius bezoar est herba qd dicitur vicetoxicu data in potu. 3. ii.

C. 25. De succo madrage.

Madrage succus aut poma eius aut radix eius cui
data fuerit in potu ille ruborem in facie et in oculis et
stuporem in mente: et mentis alienationem et amenciam
et sompnum profundum pacietur: et eius cura erit sumere in po-
tu statim tiriacam magnam distemperatam cum optimo vino et
tardare comestione per diem vnam et bibere optimum vnu
purum et odora re acetum forte. et eius bezoar est radix rasani
comesta omni die usque ad tres dies cum pane et sole.

C.26. De succo papaveris nigri.

Succus papaveris nigri cui datus fuerit ille patietur stuporē mēis et dormitatōz et hebetiā sicut illi q oleuz comedunt. et eoz cura est bibere triaca magna et dya costoreum aut oppopirā aut pfectōz de anacardis. 3.ii. cū vino. et eius bezoar est alleum crudum comestum.

C.27 De Opio.

Pū cui datus fuerit in potu ille si cogat vomere ap parebit odor opij in vomitu et erit bebes et pige: et dō mitās absqz sensu et non itelligēs neqz senties et si non succurrat ei moriet: et eius cura ē potare altissimū vinū et fricaf extrema cū nitro et sapone et puocare sternutatōz cū pipe intro misso in nares: et eius bezoar est castoreū tritū et datū in potu cū

C.28. De succo scamonee. vio. 3.ii.

Si succus scamonee datus fuerit in potu: ille patiet cordis defectū et sincopim et sitim et extuatōz et dissenteria et febrē. et eius cura est potare aquā ordei sepe et ingredi balneū aque tepide: deinde post illud bibere sirupū rosati et buglosati tota die et puocare somnū et odorare nenufar. et rosaf et mirrū et cibari cum cibo factū cū sumach vel berberis et emplastrare ventrem et stomachum cū pulpīs citonioz. et ei⁹ bezoar est herba que vocaf ribes et eius succus.

C.29. De apio risus.

Apium risus cui datum fuerit in potu ille facit boiez extra mentem et continue ridere. ppter hoc vocatur apium risus et eius cura est puocare somnū cūz potu boni vini inebriatis. et eius bezoar est succus melisse cum aceto datus in potu.

C.30. De succo cberne.

Succus cberne cui datus fuerit in potu ille patiet vomitū et dolorē ventris. et eius cura erit triaca magna data in potu. 3.ii. cum vino optimo calido. et eius bezoar est ipericon. sequit capitulum 31.

C.31. De succo napelli.

Napelli succus siue ei⁹ fruct⁹ siue de ei⁹ subā cui datus fuerit ille in spacio vnus diei aut triū moriet et patiat an hoc sincopim et defectū cordis et denigratiōez et defuscatoz paulatine oim mēbroz: et deinde tumet totū corp⁹ et oculi ei⁹ foras pminēt: et lingua in ore ptnere nō pōt. Succurraf ergo in instanti dādo ei⁹ trā sigillatā distēpatā cum butiro et aqua: et enomat et exhibeat smaragdus optia trita. 3.ii. cū vino et sup cor ponat sericū tinctū in grana insulum in succo buglose et aqua rosata et reiteret: et deinde serui sugāt cū ore extremities corporis. sed ipi morient nisi acceperint de smaragdo: et eius bezoar ē mus q nascit in radice napelli: et cūcat et dat ex eo in potu dragme due.

C.32. De succo oleandri.

Oleandri succus et eius cornua vel ei⁹ cortex data fuerit in potu: ille patiet sincopim et tribulatōz cordis et anxietatem: et ei⁹ cura ē sumere dyacostoreū datū in potu. 3.ii. et ei⁹ bezoar ē granū iuniperi in qntitate. 3.ii: cū vio

C.33. De succo mezereon.

Mezereon succus cui datus fuerit in potu ille patietur fluxum ventris et sitim et anxietatem et excoationē mēstinoium. et eius cura erit sirupus rosatus cūz aq ordei: et odorare fructus frigidos et odoriferos. et eius bezoar est origanum assatum et bibium.

C.34. De succo ellebori

Ellebori succus aut radix eius cui datus fuerit ille patitur stragulatorum gutturis et praesens: et fortassis suffocatur subito: et ideo vocatur stragulator carnis: et eius cura est sumere in potu statim aquam mellis et quiescere in loco seperato: et deinde des bezoar eius quod est flos nenufaris siccus et tritus. 3. ii.

C.35. De alfesira.

Alta alfesira cui fuerit ille patitur excoctio ventris et vomitum: eius cura erit dare in potu aquam mellis et deinde tribuere citronium assatum: et eius bezoar est anagallus.

C.36. De succo brionie.

Brionie succus cui datus fuerit ille patitur scorbiam et stoliditatem et angustiam spiritus: et eius cura erit tiriaca. 3. ii. cum vino decoctionis emule: et eius bezoar est piper.

C.37. De cornibus spice.

Spice cornua cui data fuerint patitur tortionem ventris et nauseam: et eius cura est tiriaca. 3. ii. cum decoctione vini in quo diptamus sit bullitus.

C.38. De cornibus oleandri.

Oleandri cornua cui data fuerint aut qui comederit assaturam in veru exciso ex oleandro aut qui dormierit sub umbra oleandri: aut qui biberit aquam fluis sub cuius ripibus crescit oleander cuius copia est in insula sardinee: et ego experis super illud et vidi patitur extuatio et ameciam et rugitum ventris et si balneum fuerit calefactum ex oleandro: balneum siccopii patitur in balneo: et eius cura et bezoar dicta sunt supra in capitulo de succo oleandri.

C.39. De cornibus bedeguar.

Cornua bedeguar cui data fuerint in potu ille patitur difficultatem transglaciendi: et eius cura est labere oleum de amigdalibus dulcibus: et ipsius bezoar sunt merra celsi

C.40. De anacardis

Anacardos qui assumptus ille patitur inclinationem in gutture vehementem: et quandoque inflabit et acuta faciet egrotantem et mentis alienato: et eius cura est cum rebus vinctuosis sicut oleo amigdalino sissamino et butiro et lacte et iuribus gallinaz: et si dolor est in intestinis tunc veniens est balneum et si inducat febris acuta tunc est veniens vti attenuate dieta et frigiditas et humida: et si fuerit mentis alienatio proocet sompnus cum semine lactuce et papavere albo: et eius bezoar sunt giana pini torrefacta et comesta.

C.41. De nucibus et auelanis.

Nuces aut auelanas racidas qui comederit ille patitur accidentia mala: scilicet nauseam et deiectionem appetitus et vomitum et debilitatem virtutum animalium: et eius cura erit rob coromorum et rob pomorum. Et si acciderit ei eructatio habens odorem lini putrefacti tunc posset mori: et eius cura erit dyacimnum vel dyaperion: et des eis vinum purum et somentur stomachus cum oleo nardino.

C.42. De malo costoreo.

Costoreum malum cui in potu datum fuerit ille patitur clamorem et rixam et dolorem: et linguam habebit foras prominentem et febrem: et eius cura erit vomitus cum butiro et aqua mellis donec vomitus nunc habeat odorem castorei: deinde detur in potu rob mororum aut limorum: et eius bezoar sunt semina coriandri assata et trita. 3. ii.

C.43. De malis fungis.

Fungos malos qui comederit et precipue qui nati fuerint super ferro aut super anabula vel malo terre vel in locis termarum ille provocabitur dolore morbo uno

et dolorem patietur in pectine et prohibebitur ei urina et dolores
habebit in ventre: et si odorauerit malum fungus et tubera mala pati
et epilepsiam: et fortassis morietur: et si illud erit ei propinandum vinum
optimum in quo pipernum sit bullitum: et deinde clisterisare ipsum cum
aqua mellis et sale: et fomentare semur cum oleo nardinorum: et eius be
zoar qui decoquantur fungi aut comeduntur: sunt pira incisa in fru
stra et simul decocta et bezoar post commotionem ipsorum est alleum crudum

C.44. De nucem vomica.

Nucem vomica qui biberit vel comederit ille habebit vo
mitum pessimum et dissolutum virtutis: et eius cura est rob
urionum et mirri et potus alti vini: et eius bezoar est cor
tex citri. sequitur capitulum. 45.

C.45. De coloquintida.

Coloquintida solitarie natam in arbore sua qui com
ederit ille venenum letale sumpsit: et nisi succuratur ei
subito morietur in tercio die: et eius cura et bezoar sit
et semel est smaragdus optima trita et data in potu. 3. li.

C.46. De fico pharaonis.

Ficus pharaonis qui comederit ille statim patitur fe
brem et fractionem totius corporis. et videbitur ei quod
sit ydropis. et hoc ego vidi in sardinia in indicatu ga
lurie. ubi istarum ficum est abundantia. quod qui vna comedeat
patiebatur vnam febrem: et qui duas: duas: et qui tres patiebat
trinam febrem: et ut plurimum iste febres erant terciane: et cura
eius est aqua ordei parata aut serum caprinum. et eius bezoar
sunt grana siue semina cucumeris mundata et trita et data in po
tu dragme due. sequitur capitulum. 47.

C.47. De semine insquamini.

Semina insquamini cui data fuerit in potu ille patietur ebri
etate et mentis alienationem: et stuporem et immobilitatem omnium
membrorum: et eius cura est pipernum longum tritum et datum in potu. 3.
li. et eius bezoar sunt grana fistulorum comesta vel bibita.

C.48. De granis cochoydidij.

Rana cochoydidij cui in potu data fuerit ille patietur
vomitum et fluxum ventris et tribulationem in stomacho: et eius
cura est tiriaca magna. 3. li. cum vino et bezoar eius amigda

C.49. De bacca lauris rancidis.

Baccas lauris rancidis qui comederit ille patietur acciden
tia que patitur qui comederit nucas rancidas: et cura eius
et bezoar erunt similia.

C.50. De catapucia.

Catapucias ille qui comederit patietur accidenciam que pa
tetur qui biberit girasolem que superius dicta est chelidonia
et cura eius et bezoar sunt eadem.

C.51. De semine Aruce.

Aruce semen qui comederit ille patietur gutturis et oris et
lingue excorticatum: et arsuram et ardorem in mictu: et eius
cura est oleum amigdalorum dulce potare. et eius bezoar
sunt grana citoniorum trita et potata cum aqua calida.

C.52. De semine papaueris nigri.

Papaueris semina nigri qui biberit vel comederit ille
patietur accidenciam que patitur qui opium sumpsit licet
remissiora et cura et bezoar idem sunt.

C.53. De semine elebori.

Elebori semen qui biberit vel comederit ille patietur
accidenciam que patietur qui succum aut radicem elle
bori biberit et cura et bezoar est vna.

C.54. De semine cicute.

Biberit q semē cicute ille patiet accidentia illa q pas-
sus fuit qui succum eius biberit ⁊ licet magis remissa
⁊ cura ⁊ bezoar eadem sunt.

C.55. De semine humidū coriandri.

Humidi coriandri qui semina comederit vel biberit ille
patiatur accidentia consimilia que patit qui succū ei⁹
biberit: ⁊ eius cura ⁊ bezoar sunt eadem.

C.56. De semine serpentarie.

Comedit q semen serpentarie ille patiet stridorez ⁊
punctōz gutturis ⁊ dentū ⁊ sup extuatiōz ⁊ feruorem
⁊ eius cura ē butirz recēs bibitur: ⁊ eius bezoar ē succ⁹
farine ordei decocte in aqua

C.57. De morsib⁹ aut pūcturis ab aliqb⁹ aialib⁹ venēof.

Aliqz vero si morsus fuerit aut pūctus ab aliquo aia-
li venenoso ⁊ ignoret cuius sit punctura: tunc stringat
locus puncture ⁊ ponat sup ipm vētole cū scarifica-
tōe: ⁊ sugat locus cū ore feruoz ⁊ deide sup locū ponat can-
cri tritū: qz si locus venire ceperit ad corruptōz abscondat men-
bz: si fuerit locus aptus: aut mēbz aptū abscondit: qz si nō: can-
terit: nam qñ ceperit locus denigrari aut putrefieri erit signū
qz punctura fuerit aialis perniciosa: dū aut non incepit tendere
ad putrefactōz ⁊ corruptōz quāntis sit vehemētis doloris cū non
dura sit ei veloz pambulatio in corpe non ē malū. nisi punctura
fuerit iuxta cor aut iuxta arteriam magnam.

C.58. De morsu vipere.

Mordit vero quem vipera illi suma medicinarū ⁊
bezoar ē ei tiriaca magnā: ⁊ fortassis confert metrida-
tum ⁊ medicamen de assafetida ⁊ butiruz vetus ⁊ me-
dicamen de berbo ⁊ commessio alleoz ⁊ potus vini puri.

C.59. De morsu Scorpionis.

Mordicationi autem Scorpionum confert vaporatio
olei ⁊ alleozum ⁊ tiriaca dyafesseron ⁊ olenz antiquū
linitum: ⁊ eius bezoar est scorpionis corp⁹ contritum
⁊ superpositum loco.

C.60. De morsu araneorum.

Confert araneorum mordicationi succus pomorum:
aut pironum aut appositio ferri frigidi iterati: ⁊ ei⁹ be-
zoar est endivia.

C.61. De morsu rutele.

Rutele autem mordicationi confert balneuz calidum
valde ⁊ sepeliri in arena aut cinere calido ⁊ bibere pul-
uerem de nigella.

C.62. De apiam morsu.

Apiam autem ⁊ mordicationi apium confert epi-
thima cum bolo armeno ⁊ aceto et camphora et qui
manus suas et faciem succo malue abluerit non pun-
getur ab apibus.

C.63. De mordicatione animalium

Dentes autem aut aculeos si mordencia animalia in lo-
cis morsis dimiserint: tunc oportet ut locus fricet cū
oleo et cinere suauiter: ⁊ deinde fiat emplastrum sup
locum ex fermento cum oleo: ⁊ sic aculei vel dentes venenosi
educuntur. sequitur. c. 64.

C.64. De morfu canis.

Sed autem aliquis morfus fuerit a cane et dubitet utrum fuerit rabiosus vel non fricat buccella panis sub loco morsure: et deinde illum exhibeat alijs canibus que si reuerit rabiosus erit: si vero comederit mime. Signa autem que sunt rabiosus propter hoc sunt quod canis linguam suam projiciat extra. et intromittat eam in coram suis et raucaz habeat vocem et quod abhorreat sanos et viros et quod mordeat dominos domus sue et oves que ei obuiant et fugiat ab ipso canes. et quod morsus est nisi precaueat et curet infra. 40. caniculares dies efficiet ydrothoracis id est timens aquam quod est quia propter rabie efficitur siticulosus et appetit ad aquam et cum viderit eam ymaginabit canes esse in aqua et moriens sicut pro timore immanium canum fugiet aquam et tunc non est spes salutis et cum procedit in egritudine efficitur et ipse rabidus et emittit sperma in pollutione sua et in modum catulorum et quicunque egerit slegma in modum catulorum quod est quia imaginatio continua quam habet de cane sigillat in huiusmodi figuram canum. Et scias quod si equus et mulus et asinus et simia et homo patiuntur rabie circa maximam frigus aut circa maximam calorem: et eius cura est ut super locum morsum ponant ventose cum scarificatione: et ponant desuper aleum siue cepe tritum et sectum cum butiro vaccino et sumat in potu electuarii cancrorum sinuialium et intret balneum omni die et laboret in cura ethicorum et melancolicorum et balneum anni. 40. dies in aqua maris et eius bezoar sunt cancri sinuales adusti et puluerisati et dantur eis. 3. iiii. in potu omnibus diebus.

C.65. De cantaridibus.

Cantarides si ante quod biberit patietur mictum sanguinis et extuaciones et accidentia pniciosa: et eius cura est ut sumat in potu lac ouium cum oleo amygdalino: deinde curent ulcera vesice: et eius bezoar erunt signa alchebégini nucleo. x

C.66. De lacte.

Ac si autem biberit fueritque coagulatum in stomacho: et spacies stomachi mollificationem et nauseam et sudabit sudore frigido: et eius cura erit bibere acetum fortissimum postea sumat de assafetida. 3. i. aut de sirupo acetoso. 3. vna vice vna postea vicem. sequitur capitulum. 47.

C.47. De assatura suffocata.

Sed autem quis comederit assaturam suffocatum que intoluit in panis cum extrahit ex furno patietur vertiginem similem epilepsie. et eius cura est ut euomat et postea sumat in potu rob fructum stupicorum et succorum rosarum cum. xi. aloes et mastice et querat somnum et ingrediat balneum.

C.68. De piscibus frigidis.

Sed autem quis comederit pisces frigidos quibus post eius captione aduenit vna dies aut duo. aut si quis carnes pridie vel ante tertiam vel quartam die occisas aut mortificas aut percussas a fulgure et tempestate mortuas aut morbo pe silenciali peptas accidit quod superuenit ex ommissione malorum fungorum. et cura eorum est ut euomat et sumat in potu vinum prunorum cum pipere et curet cura fungorum propter quod non comedat pira.

C.69. De cerebro gatte.

Cerebrum gatte cui in potu datum fuerit ille patietur stoliditatem et instrigiosus videbitur: et eius cura est fra sigillata et vomitum cum ipsa omni mense bis et accipe de cofeccionem dyamusci omni die summo mane. et eius bezoar est musculus tritus. 3. 5. et datur in potu cum vino albo.

C.70. De ex remitate carde cerni.

Exremitas carde cerni cui data fuerit ille patietur accidentia napelli. et eius cura est potio smaragdi. 3. 5. tritum datum in potu cum vino et deinde fricatio totius corporis

horis cum oleo facto de semine citri. et eius bezoar est tyriaca magna dragme due.

C.71. De sanguine bovino.

Ubi in potu datus fuerit sanguis bouin⁹ vetus ille patiet mortificatioz et euomet vomitu coagulatu. et eius cura est acetu acerrimu calidu: deinde vomitus deinde tir iaca: deinde balneum aque calide.

C.72 De sanguine buffonis.

Datus cui fuerit sanguis buffonis ille patiet difficultate abelitus et cordiaca accidetia: et si qs sputu ip⁹ sup ferit erit ppe morte sicut q napellu biberit. et ei⁹ cura e potio smaragdi. 3. i. deinde intrare corpus asialis quadruped magni: vt est bos. a⁹ in⁹. vel mulas vel equus et reiterare illud d inde tir iaca. 3. ii. bibere. et eius bezoar e lapis inuentus in capite buffonis q apud lapidarios vocat borras. vulgarit⁹ trepanide.

C.73. De sanguine bois colerici ruffi.

Homnis colerici ruffi sanguis extract⁹ tpe ritze sue aut furoris dat⁹ cui in potu fuerit. ille patiet furores mentis et p⁹mixtionem intellect⁹ et inuerecundia deinde paulatim exiccabit. et eius cura e bibere aqua cucumeris palestini et masticare grana ipius et deglutire succu et potare sirupu nenufarinu. et eius bezoar est troiscus vnus de tiro.

C.74. De sanguine menstruo aut leprosi.

Menstruu sanguinem aut leprosi qui biberit ille videbitur esse pistrigatus et lunaticus maleficiatus et obliuiosus. et eius cura e potare margaritas tritas. 3. i. cum aqua melisse et balneari in aqua tepida. et coire cum puella sm legem et conuersari et amplexari cum puellis et iuuenulis. et ei⁹ bezoar est comedere serpentes qbus caude et capita p palmum sint abscissa. sequit. c.75.

C.75. De morfu hominis ieiuni.

Morsus qui fuerit ab hoie ieiuno ille ponat super morsuram stercus galline alioquin patietur vlcus venenosum et difficilis est sanationis.

C.76. De morfu serpente ullo.

Rerit qui morsus a serpente ullo ille liget statim locu cu coreo et deinde supponat tiriacam et de ipsa bibat et circa cor apponat smaragdu et corallu et margaritas et locum morsure faciat sugere a ieruo.

C.77. De felle leopardi.

Leopardi fel cui datum fuerit in potu ille patiet accidentia napelli et vipere. et ei⁹ cura et bezoar sunt vna.

C.78. De Salamandra.

Siberit qui salamandriam ille patietur accidentia cantaridarum. et cura eius et bezoar est vna.

C.79. De lepore maris aut rana marina.

Epus marinus aut rana marina cui data fuerit in potu ille habebit vomitum vneuosum: et totum eius corpus efficietur turgidum et inflatum sicut yposarca et sefebit eius anhelitus. et eius cura est sefinus vomitus cum butiro et aqua mellis. et deinde sumere post illud tiriacam dyatesse ro i per tres dies et cibari carnibus passerum et potare bonu i ium: et eius bezoar est caro vuis assata et comesta.

C.80. De morfu muris. simier gatte.

Adure vero aut a limea: aut a gato qui morsus fuerit super morsuram ponat stercus galline et curet illud vt in morfu hominis ieiuni dictum est.

C. 81. De scriptore bezoartice virtutis ad vni⁹
q^oq³ venenū ⁊ de duabus difficilib⁹ questionibus

Bezoar anthonomastice dicitur de quodā lapide q^o sic vo-
cat: cui⁹ p^oppa ⁊ specifica virtus ad letale venenum est
liberās a morte subito absq³ ullo medici ingenio: ⁊ iō
de oī medicina q^o liberare pōt a morte hoīem ab aliqua egritu-
dine v^o veneno dici pōt q^o sit bezoar illius morbi siue sit illa me-
dicina lapis vel granū vel succus vel aliqua p^oposita medicina.
Et q^o illū lapidē h³ tutus ē ab omni mortali veneno. Teric⁹ eti-
am ⁊ dat in potu de ip^o. 3. i. Et p^o ipm dicitur fuisse liberatū regem
anglie dūm Odoardū in ciuitate aron qū vulnerat⁹ fuit p^o passi-
asimū Soldani gladio toxicato. Hunc autē lapidē ei tribuit ge-
neralis p^oceptor templi ⁊ ego p^ostem vidi. Est autē rub⁹ purulē-
tus leuis ut spōgia ⁊ frangibilis ut gipsus. Habz autē q^olibet ve-
nenū tā mirale q³ vegetabile ⁊ aiāle p^oppia medicām oppositā
ei: a qua oppōe virtute specifica sit liberacō mortis ab illo venēo
Et iō bezoar ē vnicuiq³ veneno illa medicina q^o absq³ virtute ele-
mentali curat tale venenū. Et de quolibz bezoar tam supra expe-
diui tractatū in cura cuiuslibz veneni in fine descriptiois ne sit ā-
plius necesse recapitulare tractatum.

C. 82. De questione vtz tiriaca rē.

Et autē questio vtz tiriaca magna sit bezoar vel a for-
ma specifica liberās a veneno: an materie elementalis
liberās a p^oplexione nō a forma. Et voluerūt qdā di-
cere q^o oīo erat bezoar fundātes se sup^o rōe. Gal. q^o cū Andro-
machū p^obm respexisset q^o p^o tiriacā inuenit ⁊ eā p^obavit nunq³
p^odesse nisi in morbis frigidis p^opp^o oppositōz multaz rez cali-
daz: ⁊ in morbis calidis p^opp^o oppositōz multaz medicinarz frī-
gidaz que in ipam intrāt. ⁊ hoc dixit Gal. illam tiriacam ad rō-
maci esse medicām a complexione sed ipē est adiungens carnes

tyroz ⁊ terram sigilatam fecit eam valere formaliter ad omne
venenū licz ad qdā plus ⁊ ad quedā min⁹. ⁊ ad quedā singula-
rit⁹ data. ⁊ ad quedā cū additōe. Alij vō dixerūt q^o a p^oplexi-
one elementali agebat q^ocuq³ in corpe hūano opat⁹ fundātes su-
per debilitatē opatōis sue aut penitus vanitate q^o ipa dat con-
tra napellū vel contra viperā vel contra fel leopardi. ⁊ breuiter cōtra
q^olibet venenū letale s^om specificā formā in q^obus part⁹ aut nihil
v^o p^oferre vt dixit Rab. Solutio autē hui⁹ dubitatiois ē q^o cu-
ratio cuiuslibz veneni. 4. mod⁹ p^otingit: scz q^o aut frangit accumē
veneni aut subā eius resoluit. aut ipm expellit aut ipm p^o oppo-
sitōz specificam corrumpit ⁊ ab eo eius virtus profusus aufer-
tur. Exemplum primi est opium quod frangit enosobium: ⁊ ca-
storeum quod frangit opium. Exemplum secundi est terra sigi-
lata ⁊ alleum que substantiam veneni aut per vomitum: aut per
sudorem r^osolunt. Exemplum terci⁹ est smaragdus qui vene-
m fugat ⁊ attrahit usq³ in finem extremitatis membri. Exempluz
quarti est forma specifica opposita veneno que in naturalibus i-
uenitur vt in lapide bezoar ⁊ in artificialibus ut in diuina ⁊ no-
bili compositione tiriace: ⁊ permixtione omnium singulariū me-
dicinarum simul co^ofectarum resultantē. ⁊ quia in tiriaca est vir-
tus complexionalis multarum medicinarum venenū frangētū
s^om oppositōz qualitatz ⁊ venenū resoluētū ⁊ ipm expellētū
iō bene dictū ē q^o tiriaca est medicina p^oplexionalis ad venena
⁊ quia ex compositione tali resultat res diuina que potius ab ex-
q³ ab intus scz forma artificialis que omni veneno opponit. iō
⁊ bene dictū est q^o ipa bezoar est venenis omnibus licet s^om ma-
gis ⁊ minus. ⁊ licet quedā sunt magis bezoar ad quedam vene-
na q³ ipa. verum ipa est ad omnia. ⁊ ideo mater omnium medi-
cinarum a medicis est appellata.

De lapide bedagar et pandectis.

Bedagar lapis latine pel lapis liberans a venēis arbi
bager. begar. begaar. *Begaar* est nomē p̄ficiū. ⁊ ē ex
pellēs nocumentum. ⁊ hoc nomē cadit in vim. ⁊ ē qđ
cadit sup omēz medicinam convenientem alicui veneno eo qđ
resistat virtuti eius. ⁊ expellit nocumentū eius. p̄p̄tates
que est in eo. ⁊ s̄m qđ cadit sup lapidem notum qui conenit om
nibus venenis calidis ⁊ frigidis cum tota sua substantia ⁊ reli
quit ei bibitus aut suspensus isper patientem. Colores lapidis
Begaar sunt multi. nam ex eis vnus est citrinus velut purulē
⁊ machaici. ⁊ ille qui participat viriditati. ⁊ ille qui participat al
bedini. melior vero omnibus est citrinus ⁊ plus purulentus. ⁊ i
hoc differt exceraften cum *begaar*. ⁊ expositio eius est contra
venenum. ⁊ mīnera est in terra sui ⁊ in die. ⁊ in terris orientis ⁊
multi lapides assimulant ei qui non habent suam proprietatem
nec approxīmant ei in operationibus aliquibus. Et quidam ē
qui dicitur *Lobehori* ⁊ *marmar*: ⁊ est lapis in quo nullus: s̄ ml̄
ti errant in alio: qui dicit̄ *chides* ⁊ ē lapis multe bonitatis mol
lis tactu mollicie sine superfluitate: ⁊ idem auctoritate *Rasis*
B*Begaar* est lapis citrinus mollis non habens saporem. vñ
⁊ lapis est vergens ad citrinitatem ⁊ albedinem: habens colo
rem vini: ⁊ est splēdens sicut lumen: ⁊ est leuis. posse. *Serapio*
lapis *begaar* conuenit venenis. ⁊ quando bibit̄ ex eo pondus
duorum granorum ordeī. aut līnimentum fiat cum eo sup: ⁊ mō
sos liberat a morte. ⁊ expellit venenum per sudorem. ⁊ quando
ponitur lapis in annulo ⁊ ponitur in ore illius qui sumpsit vene
num ⁊ fugit eum: aliquantulum conuenit ei: ⁊ quando tangitur
cum illo lapide aculeus scorpionis prohibet ab eo potentia pū
gendi: ⁊ si teritur ex eo pondus duorum granorum ordeī ⁊ dis
soluatur in aqua ⁊ ponat in ore serpentis suffocat ipm statim ⁊

occidit. ⁊ ego vidi in ipso sufficientiam ad auferendum nocum
tu: ⁊ erat lapis ille quomodo vidi vergens ad citrinitatem ⁊ al
bedinem habens calorem vini. Et cum hoc erat leuis splēdes
sicut lumen. Et iam vidi in eodem sufficientiam illam quam nō
vidi in alia medicina simplici. ymo quod etiam non vidi tiria. ut
compositis. vnde lapis iste bezoar conuenit veneno scorpionis
⁊ idem auctoritate *Rasis* lapis *Begaar* conuenit veneno scor
pionis quando portatur in annulo ⁊ sculpe in eo ymagines scō
pionis signo sagittario ascendente. Deinde sigilla cum eo obli
banum existente in scorpione quod tritum exhibe patienti ad
potandum ⁊ euadet ab *dallaamarach* idest a veneno. Vidi la
pidem *Begaar* amari custoditore legis dei ⁊ est verus quia ip
se emit hunc lapidem: ⁊ dedit in precio huius palatum cornu
be in principio guerre. laus deo.

Tractatus magistri Arnaldi de vil/
la noua de arte cognoscendi venena
cū quis timet sibi ea ministrari.

De venenis timens caveat sibi de manu cui
recipiet cibos et potus suos. et maxie potum
vini: et attendat de colore odore et sapore ob
latorum. Nam quicquid non fuerit dulcis et de
lectabilis saporis puta amari. acuti. acetosi
stiptici et pontici erit suspectum. Attamen dolosi d
cipiunt addendo modicum ex venenis cum cibus
delectabilis saporis et maxie dulcibus acetosis et acutis. Quia insi
pidis autem sicut cum carnibus et aqua et brodio carniū simplici non
possunt sic venena addi sine mutatioe saporis. Quicquid etiam odorem
habet horribile. fetidum et illaudabile suspectum erit. et vitandum. nec
non ea que variorum colorum sunt: sicut farsicia: limonia: et omnia salsa
meta variis coloribus colorata aqua etiam in qua inhabitat aia
lia seu reptilia venenosa est multum vitanda.

De ingenio resistendi venenis et nocu
mentis eorum plusquam assumantur.

Expedi etiam tunc ut veneno reassistentia passumant sicut
ficus nux. anelana. pistate per se vel cum ruta sit iuncta. Ex
his etiam sunt cortex pomi citri et limonis allea et cepe que
omnia calida sunt et ideo tutius sumi possunt tempore tepato et frigido quam tempore
calido et estivo.

De signis certificantibus quod quis tam venenum
assumpsit aut ab animali venenoso tam morsus
fuit et de regimine eorum in vniuersali. et primo de
modo puocandi vomitum et reiciendi venenum.

zi

Siquis iam venenum assumpsit aut ab animali venenoso
morsus fuerit. quod in parte ex signis preteritis scire pote
rit. necnon doloribus et tormibus in stomacho et ventre
pingentibus: et angustia precordiorum vomitu et fluxu ventris cum su
dore frontis. et vomitu frigido et colore palido. et pulsu debili et in
equali et inordinato sincopi minantibus. tunc celeriter ad vomitum
puocandum et reiectum assumptorum. Sumant ergo festinantem magnam
quantitatem aque decoctis aneti. et ipsa in ore pluma in oleo in
tincta vel digitis puocet vomitum. deinde comedat magnam quan
titate butiri vel sorbeat multum lactis. quod facto puocet vomitus
iterato aut dissoluant in magna quantitate aque calide. 3. ii. ser
coris pulli gallinacei. et sumat ea et post paululum vomitum puocet
Et in sumo vinctuosa sicut olea et anargie cum hoc quod puocant
vomitum inponunt se velut scutum in membra et venenum. Et multum
calida et sicca sicut allia et cepa sal ruta et silia: sumunt ipsum vene
num ita quod incedunt in venenis frigidis sicut in morsu scorpionis non
erigatur alia medicina.

De arte regendi membris a venenis mor
sum vel instrumento venenato vulneratum.

Et tamen sciendum quod ante omnia est membris morsu a venenoso per su
periora stricte liganda. ne venenum membris affixum seu dere
lictum per venas superiores usque ad cor et alia membra principa
lia extendat et mortem inferat paciēti. Et locus morsus est sequen
ter scarificandus. et a loco scarificato venenum cum ventosa et igne
est fortiter attrahendum. aut etiam ore alicuius sugendum qui nullam ex
coriatum: ragadiam vel vlcus in ore vel in dente patiat. eritque se
curius sibi si aliquantulum prius comederit et biberit. non tamen tamen con
fert paciēti: decet etiam quod plus gargariset et oleum per se solum vel cum
vino mixtum et cum eodem oleo vel violato. propria labia liniat seu inu
gat et demum sugat sicut dictum fuit. tunc sequentem supponant medica

mina veneni attractina ⁊ labia moisture apte tenentia ⁊ doloris
mitigata. ex quibus sunt metastiz sterc⁹ colubini ⁊ anatum: sicut
assafetida ⁊ sal dñe. allia ⁊ lapis iudaic⁹ ⁊ semē pomi citri. Quod
cūq; igit istoz pus reptū fuerit bñ tritū ⁊ cū melle mixtū super
ponat loco moisture donec dolor ⁊ mala accidētia eius cessent
Quod si dolor nō remitteret s; pot⁹ auget celerit dponant
p̄dicta medicata ⁊ añq; comedat colubus p̄ vētrē fillus aut pul
lus gallinace⁹ vel gallina loco moisture actualis caliditatis sup
ponant ⁊ q̄cito paties p̄cipiet colorē actualē alie⁹ ex anib⁹ pre
dictis infrigidari vel tepeseri deponat. ⁊ alia eodē mō para su
perponat. qd sic cōtinuet donec dolor mitiget vel cesset oīno.
Quod si p̄dicte aues nō p̄nt inueniri supponat ēplaz ⁊ faris
tritici ⁊ oleo cōmuni simul coctis.

De arte mīstrādi medicinas tiriacaes
⁊ liberantes a venenis.

His igit expeditis celerit offerant eis oib⁹ si p̄nt bñ
p̄odus nouē granoz ordeī ex smaragdo electa subtili
ter puluerisata ⁊ distēpata cū sufficiētī quāntitate vini.
vel decoctōis aneti si patiens frigus patiat magnū. sicut p̄tingit
in morfu scorpionis ⁊ in sumptōe similitū venenoz frigidoz. v̄l
si statī nō patiat estuatōz magnā ⁊ sitī tūc enī smaragdus ⁊ cete
re medicie tiriacaes p̄pināde sunt cū aqua v̄l lacte pot⁹ q̄ cū
vio vel decoctōib⁹ rez calidaz. De efficacia etiā bezoar aialis
nō est dubiū: s; q̄ nō inuenit apud nos iō nō curo. De bezo
ar etiā mīnerali licz oīm sententia cū summa efficacia oīb⁹ re
sistat venenis q̄ tñ rarissima est copia eius iō non curo. Verū
qui nō poterit habere ex smaragdo saltē bēat secum semē pomi
citri dulcis vel acetosi. ex quo tēpore p̄dicto a coctice suo mū
tdato ⁊ trito sumat. 3. ii. cum aqua vel vino s̄m exigentiā accide
tum p̄fatorū. Ex compositis autē medicinis potior ē tiriaca

22
magna electa ⁊ bene fermentata ex qua offerendum erit tunc.
a. 3. s. ulq; ad. 3. i. cū vino vel cū aqua sicut dictū fuit. ⁊ post ip
sam ē metridatū p̄positū ⁊ bñ fermentatū ex quo etiā erit offe
rendū eodē mō tātūde vel paulo plus. Et post has ē dyatesse
ron de quo etiā offerat eodē mō a. 3. i. ulq; ad. 3. iii. Et alie sūt
tiriace p̄posite multū vtilēs in p̄posito. sicut tiriaca ex nucib⁹ ex
inuentōe gallieni. ⁊ tiriaca ex alijs quā inuenit Auencor ⁊ plu
res alie. Sed q̄ p̄dicte sufficiētes sunt in oīb⁹ iō nō curo p̄ter
q̄ de tiriaca ex cancris fūualibus a Ballieno p̄posita ip̄a enī
nō h; parē in morfu canis rabidi: nec ē dubiū de eius efficacia
cuius compositio est hec. Recipe thuris genciane añ. partes
quinq; cancrozum fūualium v̄lorum partes sex ⁊ terantur ⁊ in
puluerem reducantur. Ex quo prima die. 3. ii. offerantur ⁊ au
geatur dosīs in omni die per. 3. s. ita q̄ nona die sumat ex eo. 3.
sex distemperatas semper cum vino vel aqua vel utruq; simul

De significatib⁹ egressuz ⁊ expulsionē veni a corpe ⁊ p̄fectōz
opis medicie tiriacalis ⁊ dñe regimie patētis tūc in som
no ⁊ vigilijs cibis ⁊ potibus.

Gessante autē dolore interi⁹ ⁊ exteri⁹ ⁊ pulsu patēis
roborato ⁊ ordinato ⁊ repato colore ip̄i naturali po
terit ligatura membri si violēta fūit aliquantulū dila
tari. puocato tñ pus vomitū sicut dictū fuit ⁊ sumpta medicina
tiriacali non tamē p̄mittat interi aliquo mō dormire nec labia
moisture claudi seu super cam crustulaz generari. Et post q̄ me
dicina sumpta a stomacho exierit seu descenderit ⁊ opus suū p̄
fecerit ad quod ad minus exiguū. ur octo bore reficiatur paci
ēs cibis agruis in p̄posito. ⁊ crebra qdē gallinaz assata p̄ferūt
sui p̄petate tā moisture a venēob⁹ q̄ bis q̄ p̄ os venē assūp̄erit

Mitella autem ouorum plunt in pposito. 7 sil' ter facit cortex
limois in cibo sumptis ficus. nucas. ruta 7 mel cepe 7 allea: aue
lane. pistace 7 multu sal pter q̄s in morlu canis rabidi 7 pais bñ
patus. 7 brodiu pulloz galinaceoz 7 signant 7 ex pprietate ei
que momordit canis rabidas. Confert etiã p̄dicto elus caulinz
7 carnes cãcroz stunitaliu. 7 eoz decocto eisdẽ plus cetris cibil
ta in via cibi q̄s medicime. Confert etiam ei brodinz laudabile
auu putat turtuz perdicu 7 starnicoz. sed non coluboz. 7 om̄s
morsi a venenoso aiali dñt vitare in generali carnes oēs. Sed
aliq qui venenu assumpserunt p̄nt bñ vti pullis gallinaceis. Cõ
petit etiã eis: 7 signant morsis a scorpiõẽ multus potus vini fo
tis: Et sciendũ tñ q̄ p̄dictu regimẽ opetit p̄dictis qui patiunt
frigus. sed nequaqs paciẽtibz estuatõz magnã. calozem 7 sitim
ymo tunc reficendi sunt pane mediocriter fermẽtato per se v̄
cum modico butiro. Debent fugere poma acria vel mala gra
nata acetosa. 7 si etiam fuerint vebementer inflamati comedant
herbas frigidas puta lactucas rostrum porcinum. endiniam 7
cucumeres. non tamen omitant omnino esum sicuz atqz nuu
parum tamen ex eis assumant. Nec sumant sit potu nisi secania
bin vel aquam cum modico vini. 7 cum duobz vel tribus die
bus sic cibatus fuerit. sumat iterato aliquam ex p̄dictis medicis
tiriacalibus s̄m uodum p̄dictu. Et postq̄s eius omnes operati
ones naturales omnino salue fuerint: redeat paulatim ad s̄ue
tudinem suam. ¶ Est tamen continuandus usus emplastroz
sen liniamentoz 7 cibo: nm medicinalium in eo qui morsus e a
cane rabido usqz ad quadragesimum diem. licet vt plurimum
eius mala accidencia consueuerint apparere circa. xiiii vel circa
quã: uordecimum diem.

23
De ingenio resistendi nocuentis aia
liu venenoz 7 reptiliu venenosum.

Est sciendum q̄ sicut elus p̄dictoz ciboz tiriaca
lum preferat a nocumento venenoz sumendoruz
sic fumigiũ ex galbano factum: ex vugulis capraz: ex
capillis huanis ex sulphure sinapi sinono 7 opio fugant oia aia
lia 7 reptilia venenosa. Et similis fumigiũ scorpionis oēs fugi
at scorpiones. Itoz aut oim artificialis cautificatio inutilis est
oio: nisi a deo benedicto 7 efficaci p̄tectoꝝ omnium aduerso
rum misericorditer dirigatur.

Explicit libellus de venenis magistri Arnaldi
de villa no na. laus deo.

Ad ditto.

Nota q̄ curacio veneni sit aliquo istoz quatuor moꝝ
Orio ga vel frangit accumulẽ eius sicut opiũ frangit
euforbiũ: 7 castoreũ frangit opiũ. Aut subã eius resol
uit: vt terra sigillata 7 alleũ que substantiam veneni aut per vo
mitum aut per sudore expellunt. Aut ipsum venenum expellit
per medicinam bñte pprietatem occultam: vt smaragdus ue
nenum fugat 7 attrahit usqz in finez extremitatis membri. Aut
ipm venenum per oppositionem specificam corumpit: 7 ab eo
eius virtus p̄orsus auferatur. vt a lapide bezoar vel tiriaca p̄
bata 7 experta.

Incipit tractatus de epidimia et peste domini
 Malasti de taréta regis francie pibome
 dici excellētissimi prologus.

Remeditans pcellā būani generis morbis
 epidimialib⁹ pūne illatā in bonorē dei et v̄
 ginis gloriose et ne cādela sub modio recon
 dat; decreui salubria remedia inserere libel
 lo: quē plegētibus et hū illū opantib⁹ aliqua
 lem ymo cū dei auxiliō morboꝝ epidimia
 lū pfectā afferret securitatez. et q̄a refert Se
 neca. optimū est alioꝝ vestigia sequi. iō in meis prius non confi
 dēs virib⁹ desistiā tales imitari sapiētū actoꝝ: lectorē h⁹ libelli
 bū li atq; verendo exortas vultu: ut beuedicta cū gracia et amo
 re recipiat non inuidiosa rabie corrodēdo. et si qua sint min⁹ bū
 relata. illa cū caritate et dilectione benigne tractet Inpretādo et
 ad meliorem reducat intellectum. sequunt capitula tractatus.

- C i Qualit̄ et a quibus causis et quo tempore causet epidia.
- C 2 De signis pnosticis et recessu a loco in quo est.
- C 3 De p̄seruatōe ab epidimia p̄ aeris cōreccō: et p̄ recessu
 a loco in quo est.
- C 4 de p̄seruatōe ab epidimia per euacuationem.
- C 5 de p̄seruatione ab epidimia cum cibis et potibus.
- C 6 de cōseruatione exercicij in epidimia.
- C 7 de cōseruatione somnij et vigilie in epidimia.
- C 8 de cōseruatione accidentiū aie et coitus in epidimia.
- C 9 in quo reponunt remedia rōnabilia quibus si quis vtat
 p̄seruabitur ab epidimia cum dei adiutorio.
- C 10 qualiter succurrendū sit eum actu egrotant.

- C xi qualiter sit succurrendū habita consideratione ad aposte
 ma pestilenciale.
- C iz de dieta in epidimia.

C. i. qualis et a quibus causis et quo tempore causet epidia.

Quod vidimus testamur et quod testamur ve
 rū ē: cū nulli libris scriber̄ q̄at nisi q̄ vidit
 et a potibus didicit vel illa q̄ in rōne stant
 Dico ergo q̄ epidimia veit aliq̄ in tē
 pore calido ut in estate v̄ autūpn̄ p̄ncipio
 p̄pter q̄d Auicēna sen 2^a p̄mi doct̄na 2^a
 sumā p̄ma ca^o nono dicit. q̄ pestilencia et
 aeris putrefactō hū plurimū veit in postreō estatis et autūpno.
 v̄n̄ ypo. In autūp^o accentissime egritudines sūt et maxie: mōti f̄
 ut in pluribus. ver̄ v̄o sanissimū et miuus mortifex. 3° amfo. am
 phorismo decio. Idem dicit Ras 4° ad Almasorē ca^o mor
 talitate et de cautela eius: et rō quare tunc magis venit est. quia
 aer est tūc magis paratus ad recipiendū malā dispositionem: et
 corpa tūc sunt magis pata propter debilitatem caloris factam
 per resolutō: et p̄ p̄sequens propter indigestionem: cum debili
 tas digestionis sequat debilitatem caloris naturalis: et propter
 comestionem fructuum. et vidi sepius q̄ tunc magis moriebant
 hoies bene p̄plexionati et sanguinei et colerici et hoc p̄p̄ mag
 nam resolutionem que in eis fiebat: et illi cicius periclitantur q̄
 rum humores sunt subtiliores. et habentes raritatem pororum.
 spiritus resoluūt in eis cū calore naturali: sit ergo in eis mag
 na resolutio ad quam sequitur debilitas. et licet istis prius acci
 dit epidimia quia paratiores sunt tū contagiosus est morbus et
 sic alios cuiuscunq; complexionis sint potest insicere euz ab eis
 fumi mali et venenosi aerem et humores cor rumpētes p̄cedāt

non solum locum ymo etiam totam terram sicut dicit Rasis et
quanto longius tanto securius. quia quod non est in aere corrupto et putre
facto non corrumpitur ab eo. sicut ille non moritur in plio quod non est in eo
Si autem oportet manere in loco ubi est talis pestilentia: tunc per modum adiu
torium famis ab aere domus in qua manet. Nam domus dicitur esse munda
a quibuscumque superfluitatibus marie que generat fetorem longe a fumora
rijs et ab aqua statibus. Et officina latrinarum sint clausa. quoniam aer est ca
liginosus seu nebulosus: non surgat manet. etiam quando fiat ventus australis
vel subsolanus: sed fiat suffumigia infra dicenda. Et quando surgit odor
ret acetum et aqua rosata: quod odoratum versus tpe calido et frigido. quia
restringit et confortat cor. Non discurrat per villam: sed occupet per domum
clausis hostijs et fenestris cum vitro vel cum pano incerato: ut lux in
tret et non aer putrefactus. Dis ergo fetor euitet: et boni odores
multiplicent temperate. In estate tamen cum rebus semper frigidis. Et si in
hyeme odorent aliqua calida vel cum eis suffumiget: ut est muscus
abra. non erit error ut dicit auicenna. quod doceat aerem alere cum ambra
thure. ligno aloes et silibus. ¶ 2.º pro quo ista odorifera non no
ceant: quia fetores sume nocent ut visus est. ergo aromatica et boni
odores innabunt per regulam. Sicut oppositum in opposito: ita et per
positum in opposito. ¶ 3.º quia isti desiccant aerem quod est necessarium in
pestilentia que uenit in hyeme. ¶ 4.º quia confortat cor et cerebrum. Et si
dicat quod est timendum de calefactione cordis etc: Rideo quod non supercale
faciunt neque humores circumstantes corrumpunt a caliditate aeris nec
etiam ab illo modico fumo vel vapore ab aromaticis eleuato. sed
potius ab aere corrupto et putrefacto. Et si dicat quod isti vapo
res calidi sunt vehiculum aeris putrefacti ad cor. Non est verum: quia
etiam sine istis aer putrefactus et corruptus subintrat cavernulas
cordis quia velimus aerem attrahimus. Restat ergo quod ista
non nocent: marie in hyeme. quia iste vapor ab aromaticis reso
lutus modicus est et familiaris nature: et ex eo spiritus focillans

27
latus modicus est et fami laris nature: et ex eo spiritus focillans:
put est videre in lincoy sanibus. ¶ Primo ergo fiat suffumi
gium de mane et marie per diuitibus tpe frigido cum abra: thure.
ligno aloes. storace laudano: croco mastice: gariofolis et cinna
mo quod dum ardet facit bonum odorem: et aliquando cum terebentina et squ
amato cum oibis istis vel aliquibus. Si omnia non beneant: fiat cum la
nendula: rose marino: iuniperi: ciperi: sanina et acoro. Et ista
nina rime ligna ardeant in domo vel ex eis fiat suffumigium supra
carbones incensos. Ista predicta sunt aromatica calida. Si vero
fiat aromatica frigidis innabunt multum sanos et iam actu egros.
scilicet cum sandalis: robus. folijs salicis: storibus nenufaris: et sic de alijs
et cum aceto infuso supra tegumē ardēs vel ferrum. Et etiam cum coram
dro: folijs quercu: campbora: et cum corticibus malorum granatorum
tamarisco: rebano: mirto: arbusculo ribes: cum istis suffumiget do
mus et beneant in manu et odorent sepe et semper. et camera ubi do
miunt: suffumiget etiam cum predictis que quidem camera dicitur esse in duo
solaria vndique clausa vel prope etiam dumodo non sit reumatica. ca
mera etiam superio: non habiteat quia cicuis attingit ab infinita et
si aliqua spiracula vel fenestre sunt aperiri: aperiant que sunt versus
sus septentrionem: et que sunt ad meridiem: et orientales claudant
securius tamen est quod teneant clausa cum vitro vel panno incerato.
in tpe autem calido. ut in estate vel autumno ponant circa parie
tes domus vel camere rami salicis: tamarisci querci et cornu: et
sternat domus cum iuncis et folijs salicis vel nenufaris vel vi
olaz. et rores domus cum aqua fontis aceto et aqua rosata: et si
ant suffumigia cum rebus aromaticis frigidis bis aut ter in die
noctesque et sent in tali aere: etiam lintheaia madefacta in aqua
frigida et aceto sunt appendentia circa parietes et domos. et tene
ant a visione et conuersatione hominum in factorum a tactu. et si fi
at vertat facies et odoret acetum. Fiat staploret: et vasa impleant

aqua in vase quodam sit foramen cera obduratum quod quidem
cum quo illo pforat et aqua exiens cadat supra pelui melodia facies.

C. 4. De p̄seruatōe ab epidia p̄ euacuatōz.

Non solum p̄uenit a causis ut ab inuētia celesti tanq̄
a cā antecedente vel ab aere putrefacto et corrupto tan
q̄ a cā p̄iūcta. ymo etiā p̄fortat hec mortifera rabies
quā uenit corpora repleta habēta etiā in se malū regimē. **N**ō
secundū adiutorū ē lūme necessariū. s. purgare hūiditates super
fluas in estate et autūpni p̄ncipio. in iuuenib⁹ et colericis purgat
colerā cū tamarindis et cassia fistula et mirabolans citrinis cum
decoctōe prunoz et similib⁹. In fine aut autūpni et in hyeme et
in repletis cū rebus q̄ purgant grossos hūores ut sunt agaricus
turbith polipodiū et silia. et hoc fiat caute et cū mētura. et hec pur
gatio frigidoz hūoz nō fit nisi in multū repletis et mō dicto. di
cit haly q̄ dnt purgare supfluitatē calidaz. vi ergo q̄ ut pluri
m̄ p̄petit purgatio humoz calidoz. in omī aut tpe sine calido sine
frigido v̄z ista receptio pillulaz de mirra croco aloē succrino.
v̄z etiā in omī etate parata ad purgādū et in omī p̄plexiōe. Nam
sicut olla despumat in p̄ncipio ebullitiōis ita iste pillule purgant
supflua q̄ aggregant v̄sus p̄ncipalia mēbra. p̄seruat etiā sangui
nē a putrefactōe. Slobotboia etiā est necessaria ymo bonū est
slobotbomare adolecētes sanguineos semel nī q̄libz l̄n natione
an̄ p̄mestōz vel ad dragmas vel ad vncias de mediana vel epa
rica: alq̄n de splenetica: p̄ talē enī slobotboiam cessat ebullitiō sā
guinis vel colere in veis vel p̄hibet ne fiat talis ebullitiō. et dēt
fieri in p̄na quāritate: qm̄ si caderēt in febrē vel moribū pestilēt
alē q̄ slobotbomarent: q̄a fm̄ infra dicēda et fm̄ doctrina atiq̄
rū ista p̄ticularis slobotboia d̄z fieri: nisi aliqd̄ p̄ticolare impedit
at: vt ē v̄ntis debilitas: epatis paruitas: impregnatio: emoroida
rū flux⁹ vel menstruoz. vii. Ralis si aut in corpe apparet sanguis

nis aliqua p̄mocio minutioni sine mora insistentum est: et mibi
vi q̄ multū v̄z anteq̄ cadāt in egritudine: quia dicit Auicenna
et dēs scire q̄ dū ille egritudies timent et non dū inciderint pl⁹
secure eis p̄cedit minutio. Auicēn. sen. quarta p̄mi ca. 30.

C. 5. De p̄seruatōe ab epidia cū cibis et potibus.

Regimē q̄a malū nocet p̄seruationi sanitatis idcirco ē
cū adiutorū sumit ex cibis et potibus huic dispositoi
p̄gnis. Libi ḡ. q̄ eis p̄petit sunt cibi leuis digestiōis
nō facit corruptibiles et putrefactioni resistentes: et nō in tāta q̄n
titate sicut in alio tpe quia t̄mendū ē de indigestiōe: et p̄sequē
de corruptiōe. S; sumat cicā et frequēt ita q̄ nunq̄ patiet sa
mē neq̄ sitis. Laueāt a carnib⁹ porcinis et bouinis et aiaū ā
bulantiū magnoz ut dicit haly: et cā est quia generāt humores
grossos et sunt dure digestiōis. Utantur gallinis: perdicibus:
starnis et omnibus auibus exceptis morantibus in aquis quoni
am viscosos generant humores et cito corruptibiles. Lapretus
bon⁹ ē et caro mutois et cuculi iuuenes et lepusculi q̄ gazel dicit
tur aliquādo sumatur: omnia ista sumantur cum aliqua aceto
sitate: quia maior pars acetosorum iuuat in p̄seruatōe ab epi
demia. et quando ista buliuntur in aqua debēt poni intus in olla
crocus acetum et agresta. Et cum iā dicitis carnibus potest vi
aliquibus salkamentis ut est camelina: quia ibi ponitur acetum
quod infrigidat et similiter panis torridus qui desiccatur superflui
tate stomachi: ut patz de rostra panis sumpta post cibum sine
potu. Et cinamomuz ut dicit Auicenna. sen. quarta decima ter
cij capitulo de cura debilitatis epatis et est contrarium putrefa
ctōni. Similiter operant cassia fistula in p̄seruatōe a putrefactōe
p̄slet cinamomū cū acetosa et cassia lignea et distepet cū aceto.

Tercio sumatur acetuz p se vel agresta p se vel ambo mixta p salamatō. Nā dicit Gallic. p^o de p^otionib⁹ q^o acetū p^o seruat carnes a putrefactōe ea: 2°. Succus etiā limonū acetositas citri et citraguloz. Vel pōt sumi salsa viridis q^o omniū fit ex petrosilio et cinamomo et aceto. Dimittant allia: cepe: porri: si naris et ruca. dimittat etiā pip^o: ga sup^oflue calefacit hūores et corpus. Et nō auscultet opio illoz q^o dicūt ista valer. ga salsa ē pp^o eāz dictam: ga generant sumositates et sup^ocalefaciēdo adiunāt ebullitōz: et sanguinē adurūt: quo adusto generant apostemata mortifera. **L**aseus ē vitādus: ga grossos generat hūores. **L**ac etiā cito corūpit. Omīs fruct⁹ et herbe p^oter pauca sunt vitandi maxie illi q^o nascunt et crescūt in talib⁹ t^orib⁹ in q^obus est aer putrefact⁹. vñ ipi vident p^oicipare in malicia. vñ d^o Raf. Fructus et olera q^o tali t^ope nascunt in q^o b⁹ ē aer putrefact⁹ vident in malicia p^oicipare. Et aqua q^o in sup^oficie terre maifesta ē: bibenda non est. Si tñ aliqui fructus assumant sint acetosi: vt poma acerba: et illi fructus decoquant in igne: ga ignis in decoctōe remouet maliciā eoz et imp^ossiōē malā derelictam in eis a stellatōe et aere putrefacto. Sumat lacucas et portulacas cum aceto. Acetosa ē eis optima herbar⁹. cū sit frigida et sicca: et refrigerat cor et sanguinē in ei⁹ camerulis ex^ontem. Aliq^o pōt sumere petrosiliū: maioranā: saluiā: et sumūterre cū bora ragine decoctas. Omīs alie herbe dimittant. Nā olera et fructus hūit hūiditates aquositas putrefactibiles: rōe quaz hūoz ind^o generat⁹ patus ē putrefactōni. **L**inū sit debile vel l^omp^o cū aqua fontis albū aut subrubēū claz: caueat a nectare. pp^o calesfactō: et ebullitōz et a multo. Et caueat ab omni p^ofectiōe facta cū melle: et a balneo aque calide: s³ cu⁹ aqua et aceto pōt lavare manus pedes et tibias. **U**taf regie refrigeratio et desiccatio secundum omnem modum p^oterq⁹ exercicio et coitu. et bec est sē

29
tencia haly in libro regali. **L**aucat etiam a rebus que excedūt in ostēdme: ut sunt vne passe. dacili. carice. mel iuccaz et a cōfectōibus q^o ex eis fiunt ut dicitū est nisi sint medicinales.

C.6. De putrefactōe ab epidimia p exercitium.
Adiutorū quartuz in p^oseruatōe ab epidimia sumit ab exercitio. vñ dico q^o p^oseruator in recte opādo nō exercitet nisi modicū: cū labor sup^ocalefaciat: et frequētā facit abelitū et necessitat inspirare aerē corruptū. q^o frequent et tractus alterat et corūpit humores cordis et in spiritualibus cōtentos. **S**iat ergo deb^ole exercitium in loco temperato nō in sole calido. **L**aucat a coreis: a luctatōne: saltu cursu: et ab oi actu in quo requit anbelitus magnus et frequēs. s³ temperate p^omedat et bibat: ne sup^ofluitates in corpe aggregentur. quas oportz per exercitium consumere et euacuare.

C.7. De p^oseruatōe ab epidimia per sompnū et vigiliam.
Adiutorium quintum iunūt a sompno et vigilia. **O**pōtet q^o dormiat de nocte in camera bene clausa et suffraginet p^o modum p^odictum. **N**imis prolixus somn⁹ non competit quia hūmectat nimis: et nos debemus oino declinare ad regimen ericcatū p^oterq⁹ ad exercitiū vt dicit prin^oceps abobaty. **S**omnus diuturnus euitet maxime in hyeme. et t^ope calido dū sunt dies magni. et si deat fiet. **S**iat in loco tep^orato exuris calciamentis: et fiat longe a p^omessiōe ga q^o post cibū illico dormiūt illico grauitatez in corpe patiunt vt scribit p^o p^oncipē medicoz. 4° ap^obo. cōmēto. 67. in febris ex somnis. **L**aucat a sup^ofluis vigilijs ga sup^oflue desccat et vtutē deiciūt.

C.8. De p^oseruatione ab epidimia.

Sextum adiutorium sumitur a conseruatione acciden-
tium aie caueat ab ira: quia ira est feruor caloris in cordē
existens. ppter fortem motum aie: 2º de morbo ca: 2º.
Nimium gaudium etiam: quia calefacit: ppter quod iohannes ia-
cobi dicit. qd coitus. ira et gaudium nimium: euitent. nam cito appa-
ret eorum mala impulsiō. Gaudium temperatum iuuat et letari in re-
bus honestis. De coitu autem non facimus capitulum singulare: sed
meo consilio dimittendus est maxie superfluus. nam qui tpe pesti-
lentiali abutitur coitu cito mortali naufragio periclitatur ut vidi fre-
quent. Si tñ suseuit coire et non tenet regimen strictum: tñ ad eni-
tandum coartatōz spermatis et eius corruptōz fiat consilio Balli-
eni per tanta intervallo vt in vltibus coitus nec dissolutōz senti-
at. et leuior se ipso videat factus et cetera.

C. 9. De remedijs pseruatiuis ab epidia.

Sextimum adiutorium principaliter et melius sumitur ab illis
rebus quibus si aliquis exinde bono regie utatur liberabitur
ab epidemia cum dei adiutorio. Primum remedium est
vtriusque pillule quas ponit Rasis et Auicenna. Et aloes succotrinae p-
tes duas croci orientalis. mirra autem parte vna. Sumat ei die quasi
3. S. vel. 3. i. iste pillule non sunt huiusmodi nec corpus putrescere et
persequens non sunt apostemata putrefacta generari. Nam mirra
secundum Ballienum et Auicennam et Algafam et quasi secundum omnes antiquos p-
hibet putrefactionem. et dicit Auicenna. quod patet experimento quia ipsa re-
tinet corpora mortuorum et pseruat ea ab alteratione et fetore. Et per
istam viam pseruat quia conseruat corpus ubi intrat in suo esse. Se-
cundo etiam potest mirra in ista medicina: quia quia sumitur in maio-
ri quantitate quam sit. 3. S. purgat humiditates crudas secundum Auicennam.
Secundo ponitur ibi aloes quia habet magnam proprietatem ad stoma-
chum et purgat superfluitates colericas que sunt in stomacho. et
purgat intestina fecibus ideo valet et pseruat a putrefactione.

30
Tercio ibi ponitur crocus quem constat ex relatione omnium pi-
torum magis esse cordiale: id est v3. 2º valet ex alio quia dicit Auicenna.
auctoritate alcazi quod crocus nunquam alterat humores: sed conser-
uat cor et confortat intestina. 3º idem dicit Ballienus quod crocus
reparat humores putridos et nihil mutat de humoribus sed eos
pseruat equaliter. 4º v3 quis secundum Constantinum in pantegni fa-
cit penetrare medicinam in qua ponitur ad remota loca et ad cor
Sequitur ergo per rationem et doctrinam precedentium quod hec medicina
est optima. Etiam consilio meo melius est quod sumatur in pillulis. quia
non est tñ odibilis oritur: quia sicut mel est vltimum dulcissimum sic aloes
est vltimum amarorum. 2º quia siue detur in magna quantitate ad
laxandum: siue in parua quantitate ad pseruandum: diuicius in
corpore permanet: et per consequens virtus pseruans a putre-
factione diuicius remanet. Ego autem non immerito adhibeo eis si-
dem magnam. quoniam non vidi aliquem periclitari qui eis vite
retur in sex vel septem epidemijs quas cum dei auxilio euasi.
Secundum remedium est Ballieni principis medicorum quod
dicit quod bollas armenicas. cum aceto bibitis huic dispositioni.
est continens. Et iste potus valet propter tria. Primo quia
infrigidat cor et humores et facit eos stare sine ebullitione sicut
si aqua frigida superfundatur olei bullienti cessat ebullitio: vel si
ante ebullitionem paulatim ponatur nunquam bulliet et extinguit ea
lorem. Valet secundo: quia constringit vias et meatus cordis
et aliorum membrorum principalium vt fumus elenatus non ad
ad ea attingat nec aer existerit attingat cor et aliter. Valet 3º quia su-
mit humiditates cordis vitias et ea exsiccat: si tñ fuerit peccatum debile si-
ue tussis remoueat acetum et ponatur vinum. 3º remedium est sumitur
de tiriaca ad quantitate auelane bis in septimana et quia calefacit
multum sumatur cum aqua rosata vel acetosa. nam tiriaca reborat et p-
ta: cor ipsum defendit a veneno: et habet facit a tota specie sine proprietate.

Ideo Auicent. testatur qd ille qui usus fuerit tiriaca ante infec-
tionē non morietur epidimia: ymo euadet ab ea. et in quarto ca-
nonis. Et de illis quibus ab ea. i. epidimia sit euasio ē admistra-
tio tiriace et metridati añ ea cū bono regimie. ¶ Quartū reme-
diū est sumere metridatū p modū pdictū seu cū succo limonum
vel citrāguli: qā ista hriant veneno. ¶ Quintū remediū e mēgrī
Iohānis iacobit: qd qd sumeret vnū bolū acetose de mane et aliū
in vesperis raro in pestilēcia pateret. et hoc in se ipso probauit.
¶ Sextum remediū ē qd oi die sumat bis de puluere tormentile
cū aqua acetose vel buglose: melisse vel scabiose vel p se sine aq
vel radix p se masticet et comedat: qā defendit cor a veneno et
a fumis venenosis qui suā pprietatem ericcat sine calefactōne
¶ Septimū remediū est sumere omni die de semie citrāguli et
de semie limonū quasi dragmam semis cum sirupo acetoso vel
cum sirupo de ribes vel cum aqua aliqua de supradictis. magi-
ster Iohannes iacobi quem ego vidi testatur qd semen citri et
radix tormentille et tiriaca obtinent principatum. ¶ Octauum
remediū est sumere bis in die capares cum aceto conditas et
hoc sūm Auicennam. ¶ Nonum remediū quod conuenit oi-
bus alijs: re et a nullo alio seperatur remediū: ē frequē in die
lauare manus cū aceto et aqua rosata vel cū aceto solo. et pān-
sine spōgia in eo madefacta in manū portet sine odore. ¶ De-
cimū reme- ē h- qd recipiat floz nenufaris ros ru. añ. 3. ii. oim-
sandaloz añ. 3. i. capboz. 3. i. misceant et aquassent et ponant i
sindone et odorent. et si spūs eēt frigidus addat ligni aloes. 3. i.
Nota etiā qd aqua rosata sumpta vel odorata frequē v3: qā
frigerat et confortat cor et spiritalia mēbra. ¶ Undecimū reme-
diū ē sumere de lapide bezoartico qā v3 d- venem cū aliq ex aqs
tam dictis. et non noceret si coruū unicorni mergeretur in istis
aqs qñ sumunt quia defendit cor a veneno et a fumis venenosis.

3E
¶ Duodecimum remediū est qd si quodlibz mane et sero ca-
piat vnus bolus sequēns electuarij et desup bibat modicū aq
acetose cū pauco aceto. ¶ B. boli armenici. 3. 6. cinamomi elec-
ti. 3. ii. zaccari libi. i. fundat zaccar cū aqua rosata vl acetose v3
multū. ¶ Tercūdecimū remediū ē. facere flobothoiaz semel i
mēse cū bono regimie cibi et pot et aliorum ic.

C. io. Qualis sit succurrēdiū cū actu egrotant.

Sia actualis aliq egrotet de^o subueiat eis cū suis in ex-
imabili medicia: et nos faciam⁹ ea qñ in rōe stant: et ab
sanctorū⁹ precipim⁹: febris aut pestilēcialis sic agnosci-
tur. calor eni aliqñ ē debilis et remissus exteri⁹. Et si sunt pin-
gues nō vident hre calozē exteri⁹ interi⁹ aut ē fortis. et videt
eis qd ardeat interi⁹: et assunt signa febris acute. i. siccitas oris
et lingue et sitis fortis. et difficultas anhelitus: dolor p cordiorū
circa cor: aliqñ in ācha: aliqñ in stomacho: aliqñ in pectore: et sic
de alijs. Adest fetor vrine: egestionū: et sudoris et oim egredien-
tiū a corpore et ābelitus. Si ergo adest febris sine aposteate. p-
fiat modica flobothoia de basilica. Dico modicū ut possz maiō
fieri flobothomia si apostea appauerit et infrigidet cor ex omi-
mō infrigidatōis. Sternat domus cū iūco salice et folijs canne
lactuce: porulace et silibus. Rore dom⁹ cū aqua frigida et ace-
to: et semp odoret acetū capborā aquā rosatā vel pomū supradic-
tū. Si ē sūipat⁹ fiat clistere lenitiū. ad qd. ¶ B. malte bis mal-
te mercurialis sicle brance ur sine añ. m. i. ordeī nō eccorticati.
cantabri añ. q. s. fiat decoctio in qua dissoluant castie fistule mū-
date tamaridoz añ. 3. i. electuarij de succo rosaz. 3. iiii. olei vio-
lati. 3. ii. salis omnis. 3. iiii. fiat clistere vel apponat de ierapigra
et benedicta si h3 dolorē in renib⁹: vl āchis put videbit opati
et semp confortet cor: cū epithiate et cordialib⁹ infrigidantibus. Si
aut fuerit pdicta febris cum apostemate sine sit bubo vel ātra⁹

sine carbunculus: fiat flobothimia eadem pte. Et si apostema sit sub assellis fiat flobothioia de basilica eiusde ptis. Si in colo de cesalica eiusde ptis. semp si heat febre debem⁹ incipe ab euacuatōe cū flobothioia. nisi aliqd pūulare impediāt. vt est vntis debilitas vel inspectio etatis etc. Et imediate d3 vti pfortatūis cordis. Aliq volunt qd def⁹ medicia laxatia: q̄ si def⁹ sit multuz debilis sicut ē cassia fistula: māna: tamarindi: viole: pruna: reubā baz: et similia. Non def⁹ fortis medicia: q̄ si materia calida mala corrupta et furiosa dirigeret ad intestina et causaret fluxū ventris et mortē. Et quia ista egritudo est subita et materia inqeta. iō subito remedia debem⁹ adhibere et multa: qm̄ si vñū nō prodest singula multa inuabūt. Nec in tali egritudine expectet materie digestio: s; euacuet materia furiosa. Ego aut nō multū uoto euacuatōe nisi flobothioia: s; magis alteratis et cōfortatis. Ista aut flobothioia fiat moderata usq; ad. 5. vel. 6. 3. vel magis vel minus s̄m qd videbit opanti: quia sanguis recondit. pibe sauro nature. put dicit Auicē. pmo ergo fiat talis pot⁹. **R**e aque acetose lib. 5. aque endiuie. aque rosaz: aq̄ portulace aū quantum sufficit: succi maloz granatoz muzoz vel acriū. 3. iii. panis zuccari li. i. campore: 3. ii. fiat iulep. Si non habes succū maloz granatorum loco eius. potest poni acetum. Aqua acetose ponit quia infrigidat et confortat. Aqua endiuie s̄frigerat epar. Aqua portulace refrigerat stomachū. Aqua ros. confortat cor et refrigerat. Succoz reddit frigidū. p̄p̄ oia alia et cū b⁹ nutrit pfortat infrigidat et cum hoc p̄seruat a putrefactōe iō tal potus p̄petit. **D**etur z: sirupus de ribes. sirupus acetosus. sirupus rosaceus. sirupus nenufaris. **3°** def⁹ aqua acetose cū succo maligranati. vel cum aceto vel fiat quarto talis sirupus. **R**ecipe succi buglose succi pomorum rubeorum sine dulciū purgatoz aū quantum sufficit: succi acetose lib. 5. aquam rosate

quantum sufficit: succi citri vel loco eius succi limonis. 3. i. r. 5. floz nenufaris oim sandaloz: cāphoze aū. 3. S. aceti albi. 3. duas panis zuccari lib. i. fiat sirupus: Succus buglose cōfortat et mū dificat cor. **Q**uinto p̄it dari lac acetosum et serum caprinum si magnam sitim habeat. Detur aqua frigida fontana quantum vno haustu possit trahere: quia infrigidat multum. Et non detur in parua quantitate quia inflamaret: vt patet de sabro rorante carbones cum aqua. et sic aqua in parua quantitate est causa maioris inflammationis. **L**irica non detur postq; actu egrotat quia nimis est calida et auget febre: nisi daretur in parua q̄ titate cum succo limonum vel acetositate citri et similibus: vt cū aqua acetose vel rosiz: in aqua modicum campore dissoluitur: Dentur cordialia frigida. Detur etiam electuarium supradictum sine speciebus: vel fiat tale electuarium. **R**ecipe pulueris trisandalī. pulueris dyadragaganti frigidī: pulueris dyapapaueris aū dragmas duas. conserue buglose. conserue ros. aū vnciā semis. seminis acetose. seminis citri vel limonis aū. dragmam vnam panorum auri octo panis zuccari libram vnam: fiat mixtura ad modum zuccari rosarum: possunt addi limatura auri et argenti. perle: saphyris iacinctus: smaragdus: os de cornu ceruierasura eboris: coralli albi et rubei: been: et similia cōdialia **E**t quia cor semper debet defendi et confortari intus et extra. prout dicit princeps Aboali in quarto Canonis. primo capitulo. Antiquissimi antiquorum et cetera. Ideo fuit tale Epitima ab extra vt defendatur: quia magis sanabitur cor quā aliud membrum. **R**ecipe aque acetose libram semis aque rosarum aque endiuie. aque melisse aū. quantum sufficit oim sandalorum ros. rubeorum florum nenufaris: seminis lactuce: seminis papaueris aū. vii. iam semis: aceti albi sextissimi quātū sufficit misceatur: et fiat epitima. ponatur supra regionē cordis actu frigiduz.

Et quando fuerit superalefactum remoueat^r et aliud supponatur. Etia^m ponat^r in apostema^m et regio^m cordis p^{ro}pe apostema^m tiriaca. boni^m aut^{em} est si dare^t ei trociscus unus de capbora cum aliquo de supra dictis potibus.

C.ii. q^uis succurrēdū ē hīta cōsideratōe ad apostēa.

Nallatema cordis cōfortatio negligēda est. ymo p^{ro}mitenda intus et extra. **P**rimo ergo cōsiderat^r apostema. et si inueniat^r rubeū vel citrinū bonū ē. Et si cito incipit crescere cū sua rube^{di}e vel citrinitate bonū erit. Si autem apostema sit nigrū vel ad nigredinē decline. nullus ex eo euad^{it}. Et q^ua apostēata sunt p^{ro}nciosa p^{ro}p^{ter} d^{iu}ersionez materie eoz ad venenofaz substāciā necessario mēbz corūp^{it} et ei^{us} subāz alieat et colorē ei^{us}. et addit qualitātē malā et insufficientē p^{ro} arterias ad co^{rdem} vt ponit Auicē. sen. 3°. quart. sō sup^{er} apostema dē^{mon} ponet^r attrabēcia et poros apientia. **P**rimo ergo fiat brocatio euz decoctōe omamōille et aneti et spōgia ibi madefacta calida desup^{er} per apponat^r et hoc fiat frequē^{nter}. **2°** gall^{ina} viū^{is} osculet^r apostēa cū culo ei^{us} et cal^{iditate} ei^{us} applicet^r appostēati donec moriat^r sin copizādo sup^{er} culū ei^{us}. **3°** limacie viue desup^{er} ponant^r. **4°** ponant^r sup^{er} apostēata sanguisuge viue. deide ponit^r vētosa p^{er}. deide scarificet^r loc^{um} apostemosus et itez ponat^r vētosa vt sanguis exeat et sumi venenosi exinde ascēdētes retrocedāt. Nunq^{uam} aut^{em} ponent^r repensiuua: q^ua iuuabūt sumū venenofaz ire ad cor. Nec vinctuosa ut arugie et similia salti in p^{ro}ncipio: q^ua clauderēt poros: sō errāt q^u supponūt oleū rosatū et acetū et oleū onfaciūt et bollū armenicū et similia. Loco t^{er}ti defensionis p^{ro}nt ponit^r inter regionē co^{rdis} et apostēa vt clauderēt poros et nō p^{ro}mitterēt sumos venēofos p^{ro}ncire ad cor. **Q**uinto fiat tale eplastrum sim^{ile} Auicē. **H** capilli veneris recētis attriplicis volubilis minoris radicū euisciana. m. i. byliant in aqua et vino p^{ro} mediuz usq^{ue} ad p^{ro}sump^{tionem} pistet^r fortit et addat^r mellis quātū sufficit fiat emplastrū adden^o gum^{mi} p^{ro}my puluerizāt 3. i. aliud epla^{strum}.

in cura: et per cibos infrigidantes. **P**rimus cibus est q^u coquitur pulla vel pullus plenus acetosa agresta et polulata cū croco et detur brodum: et fiat colaticium. **2°** detur ordeatum et aue natum cum lacte amigoolarum. et de pulla potest comedere ex tremitates cum succo limonis citrāguli vel agresta: **Tercio** detur parue aues bulite vel toste cum acetosa. et confortet aliquādo cum bonis cibis licet aliquo^m sint contrarij et virtus confortetur. Nam multi illorum qui agunt viriliter super illud id ē supra restauratiōem cadit apētus et comedunt violenter. q^u solūnt et superuivūt verba sunt Auicēne quarto canonis capitulo primo. Dentur poma pira et cito iam cocta sub prunis et si milia: possunt dari pedes mutonis cum aceto. Si vinum detur sit clarum subtile odoriferum cum multa aqua fontana ad hoc vt per ipsam restauret^r apētus. Dicit magister Berenardus q^u si in epidimia vna die scilicet prima possit sustinere fioboto miām: clistere et sudorem: euadunt. Imaginentur ergo cibi diuersi in quibus aliquo^m infirmus delectet. vt ipse sit tāte obedientie q^u vi vel gratis sumat de illis. Et cibi eorum semper tēdant ad acetositatem etc. Ille fabricator planetarum et constellationum et influentiarum et qui ventis et mari imperat: et cui omnia obediunt absq^{ue} mora: conseruet nos a malicia aeris et influencie. ut post longa tempora bono sine vitā terminemus.

Et sic imponit finis tractatu de venenis peritissimi medici magistri Petri de abbasno et Arnaldi de villa noua p^{ro}stantissimi p^{ro}bis ci^{uitatis} vna cū tractatu p^{ro}ntili de epidimia famosissimi medicoz oim suo t^{em}p^{or}e mg^{istri} Alalasti d^{ominus} tarēt^{is}. Imp^{er}ius p^{ro}p^{ter} matheū cerdois d^{ominus} vni^{uersitatis} dischegrec. Anno d^{omi}n^{ic}i. l. 4. 8. 7. die is decēbris.

Secuntur capitula tractatus de venenis.

P rio ponit plog ^o in q ^o in generali declarat mā d q̄ die turus sit in toto suo opusculo distinguendo spm p capitula.	
De diuisione venenorum	i
De vnoquoq; veneno in speciali.	2
Modus fm quem venenum interficit.	3
De precustodia z cantela ne aut venena ppinent aut si propinata fuerint ne noceant.	4
De signis z curis cuiuslibet singularis veneni ppinati.	5
Ille qui argentum viuum sumpsit.	6
Vipsum qui biberit.	7
De Scotia eris.	8
Scotia ferri.	9
Lapis magnetis.	10
Lapis lazuli.	11
Arsenicum sublimatum.	12
Litargirium.	13
Lerula.	14
Calucechumenon idest viride eris.	15
Plumbam vltim.	16
Azuram seu minium.	17
Realgar.	18
Succus cicute.	19
Succus titimalorum.	20
Succus cucumeris asinini.	21
Succus vlsnee.	22
Succus aut radix bosbomarien.	23
Succus coriandri.	24
Succus mandragore.	25

Succus papaueris nigri.	26
Opium.	27
Succus scamonee.	28
Apium risus.	29
Succus cberue.	30
Succus napelli.	31
Succus oleandri.	32
Succus mezereon.	33
Succus ellebori.	34
Allesire.	35
Succus brionie.	36
Cornua spice.	37
Cornua bedeguar.	38
Anacardus.	39
Nuces aut auelane.	40
Galum castoreum.	41
De malis fungis.	42
Nux vomica.	43
Coloquintida.	44
Ficus pharaonis.	45
Semina usquiami.	46
Strana coebognidiz.	47
Bacca laura rancide.	48
Latapucia.	49
Semen vrtice.	50
Semina papaueris nigri.	51
Semen ellebori.	52
Semen cicute.	53
Semina humida coriandri.	54
Semen serpetarie.	55

Si quis morsus aut p̄ter fuerit	57
ab aliquo animali venenoso	
Ille quem momorderit viper	58
Ad ordicationi Scorpionum.	59
Ad ordicationi arenarum.	60
Ad ordicationi rutele.	6
Ad ordicationi apum.	62
Ad ordicationi animalium.	63
Ad oris a cane.	64
Contarides si quis biberit.	65
Lac qui biberit.	66
Ad ailauram suffocantem.	67
Disces frigidos.	68
De cerebro gatte	69
Extremitates candę certi	70
Sanguis bouinus.	71
Sanguis buffonis.	72
Sanguis hominis colerici.	73
Sanguis menstruus aut leprosi.	74
Qui morsus fuerit ab homine ieiuno.	75
Qui morsus fuerit ab illo serpente.	76
Lui datum fuerit fel leopardi.	77
Qui biberit salam andriam.	78
Lui lepus marinus vel rana marina data fuerit.	79
Qui morsus fuerit a mure, limea vel gatto.	80
Capitulum de descriptione bezoartice virtutis que deseruit	81
tra vnuquodq; venentum.	
Questio de triaca.	82
Secuntur capitula tractululi de venenis mgf ar	
nalci de villa nota.	

